

Socialhögskolan
Socialt arbete med barn och unga SOL 067
Höstterminen 2005

”- VAD FRÅN BBIC ÅTERFINNS I OHPeL-PROJEKTET?”

EN JÄMFÖRANDE DOKUMENTSTUDIE AV TVÅ UTREDNINGS-
/UTVÄRDERINGSMETODER I SOCIALT ARBETE.

Författare: Catharina Lidberg
Wicky Johansen
Handledare: Agneta Mallén

ABSTRACT

The purpose of this essay is to compare two investigationprojects /evaluationprojects (BBIC-OHPeL) regarding theoretical anchoring and operationmethods. Important questions in our research has been: What from BBIC can be found in the OHPeL-project, what has become of the fundamentals in BBIC when they have been introduced into this new context, has the ecological development theory remained in the OHPeL-project, is it possible to say that the OHPeL-project is a further development, distortion or something completely different from BBIC. To find answers to our questions we have studied 17 protocols from evaluationmeetings in the OHPeL-project. This led us to the results that BBIC in many ways are present in the project. There are also differences between the projects. The fundamentals in BBIC is also more or less all present in The OHPeL-project.

Innehållsförteckning

FÖRORD.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar.....	7
2 Metod	7
2.1 Metodval.....	7
2.2 Genomförande.....	8
2.3 Bearbetning och analys av protokollen.....	9
2.4 Urvalsdiskussion	10
2.5 Studiens tillförlitlighet.....	10
2.6 Etiska överväganden	11
2.7 Definition av begrepp.....	12
2.7.1 REA-konferenser.....	12
2.7.2 Omfattande HemmaPlansLösningar	12
2.7.3 Ungdom.....	12
2.7.4 Personlig utveckling.....	13
3. Teoretiska utgångspunkter	13
3.1 Utvecklingsekologisk teori.....	13
3.2 Anknäytningsteori.....	14
3.2.1 Anknäytningmönster	15
4 Tidigare forskning.....	16
4.1 Inledning till tidigare forskning.....	16
4.2 Bakgrund till BBIC	16
4.2.1 BBIC:s mål och syften	17
4.2.2 Arbetsgängen inom BBIC	18
4.3 Triangeln	21
4.4 De sju behovsområdena i BBIC	22
4.4.1 Hälsa.....	22
4.4.2 Utbildning.....	22
4.4.3 Känslo- och beteendemässig utveckling	23
4.4.4 Identitet.....	23
4.4.5 Familj och sociala relationer	24
4.4.6 Socialt uppträdande	24
4.4.7 Klara sig själv.....	24
4.5 Föräldrarnas förmåga enligt BBIC.....	25
4.6 Familj och miljö enligt BBIC.....	26
5 OHPeL-Projektet.....	28
5.1 Bakgrund	28
5.2 Målgrupp för OHPeL-projektet.....	29
5.3 Syfte	29
5.4 OHPeL: s forskningsmässiga förankring	29
5.5 REA-konferenser.....	29
5.5.1 Syfte och målgrupp i REA-konferenserna	30
5.5.2 Intervjuguiden i OHPeL	30
5.5.3 Hur en REA-konferens går till	31
6 Presentation av ungdomarna och REA-protokollen.....	32
7 Resultatredovisning och Analys.....	36

7.1 Vad från BBIC återfinns i OHPeL?	36
7.1.1 Blocket Barnets behov	37
7.1.2 Blocket föräldrarnas förmåga.....	38
7.1.3 Blocket familj och miljö.....	38
7.1.4 Övriga områden där det är synligt att BBIC återfinns i OHPeL	39
7.2 Vad har hänt med BBIC:s grundtankar när de kommit i detta nya sammanhang (OHPeL)?	40
7.3 Den utvecklingsekologiska teorin, finns den kvar i OHPeL?	41
7.4 Kan man säga att OHPeL är en vidareutveckling av BBIC, en förvanskning eller något helt annat?	43
7.5 Sammanfattning	43
8 Slutdiskussion.....	45
KÄLLFÖRTECKNING	49
Bilaga 1	51
Bilaga 2	52
Bilaga 3	55

FÖRORD

Vi vill framför allt tacka Eva Hansen, socialsekreterare på ungdom och familj, för hennes hjälp med att samla in relevant material, dela med sig av sin kunskap och visat engagemang. Vi hade inte klarat det utan dig!

Vidare vill vi tacka Agneta Mallén för hennes hjälp med utformningen av uppsatsen, de glada tillropen när det kändes tungt och hennes engagemang. Vi kunde inte döpa den till Agnetas fantastiska uppsats även om vi hade velat det...

Vi har inte glömt våra underbara familjer som stått ut med att vi inte haft tid med dem under många veckor. Tack för att ni stått ut med oss! Vi älskar er massor!

Sist men inte minst tack till alla vänner som har funnits för oss och stöttat oss under uppsatstiden!

Helsingborg, den 21 mars 2006
Catharina Lidberg och Wicky Johansen

1 Inledning

1.1 Problemformulering

I dagens samhälle ser vi ofta i media att omhändertagande av barn och unga enligt LVU ökar, statistiken talar även sitt tydliga språk då det gäller detta. Enligt Statistiska årsboken 2006 ser man en ökning från år 1997 då 4709 barn och unga var omhändertagna enligt 2 § och 3 § LVU varav 1283 var omhändertagna enligt 6 § LVU Omedelbart omhändertagande. År 2004 omhändertogs 5594 barn och ungdomar enligt 2 § och 3 § LVU varav 1937 var omhändertagna enligt 6 § LVU Omedelbart omhändertagande. År 1997 var siffran för vård utom hemmet enligt SoL 11682 stycken motsvarande siffra år 2004 var 15147stycken (statistiska centralbyrån 2005).

Socialstyrelsens mål har varit att uppföljningen av insatser ska förbättras. För barn och unga som är placerade i familjehem eller på institution ska uppföljningen ske i form av utvärderingsmöten. Den övergripande fråga som uppföljningen ska ge svar på är: klarar samhället av att ge barnet samma vård som det kan förväntas av föräldrar när barnen bor hemma? För att förbättra detta började år 1998/1999 ett projekt som kom att kallas BBIC (Barnets Behov i Centrum), som var ett heltäckande utrednings- och uppföljningskoncept för den sociala barnvården. Helsingborg deltog som projektkommun tillsammans med sex andra kommuner i Sverige. Dessa har tillsammans med projektledningen på Socialstyrelsen arbetat med att anpassa formulär, arbetsmetoder och utbildningsmaterial till svenska förhållanden, då konceptet ursprungligen kommer ifrån England. Enligt Socialstyrelsens hemsida är detta projekt nu klart för spridning till alla kommuner i landet (www.sos.se).

Inom den sociala barnvården har man på senare tid arbetat med olika projekt för kvalitetssäkring. Ett av dessa projekt kom vi i kontakt med under vår praktiktid. Detta projekt går under namnet OHPeL som betyder Omfattande HemmaPlansLösningar. Detta projekt startade september 2004, i Helsingborg, som pilotprojekt. Projektet går ut på att hitta en metod för att utvärdera insatser för ungdomar mellan 16- 25 som är i behov av omfattande vård. Arbetsmodellen kan sägas vara en form av utvärderingar över tid som följer en särskild manual där ambitionen är att ta fram kunskaper/erfarenheter som kan utnyttjas på ett organiserat sätt för att skapa bättre verksamhet för målgruppen. OHPeL utgår från ett holistiskt perspektiv där man utvärderar alla som varit i kontakt med barnet under behandlingstiden. Intervjuer görs med barnet, föräldrar, personal inom behandlingen,

eventuella fosterföräldrar, socialsekreterare, skola, samt sjukvård om insatsernas kvalitet samt resultat. Detta görs genom konferenser, där alla berörda inom yrkesfältet som arbetat med barnet samlas för att lämna information.

Inom socialtjänsten i Helsingborg arbetar både vuxenenheten och enheten för ungdom/familj med bland annat målgruppen unga missbrukare. Det finns skillnader i enheternas organisation, förhållningssätt och arbetsmetoder. I OHPeL-projektet möts dessa enheter i ett samarbete. Socialnämnden har beslutat att alla socialsekreterare inom individ- och familjeomsorgen som arbetar med barn och ungdomar fortsättningsvis skall arbeta enligt BBIC. Detta gäller inte vuxenenheten som därför saknar kunskaper och arbetsmetoder enligt BBIC-modellen.

Då OHPeL projektet kommer att utvärderas från tre olika håll, Service Management, Helsingborgs kommun samt Socialhögskolan gjorde vi förfrågningar på fältet om det fanns någon aspekt som inte kom att ingå i dessa utvärderingar. Vi fick då önskemål om att undersöka om BBIC samt om den utvecklingsekologiska teorin fortfarande finns kvar inom OHPeL projektet, då det involverar samarbete med vuxenenheten som inte arbetar med BBIC modellen. OHPeL-projektet har BBIC som en av sina teoretiska utgångspunkter och det är då av intresse att titta på vad som hänt med BBIC och dess grundtankar i detta samarbete.

Vi vill med denna studie ge en fördjupad kunskap om OHPeL-projektet samt se vad som hänt med BBIC i detta nya sammanhang. Eftersom det finns behov av att hitta nya sätt att utvärdera det sociala arbetet med unga, och då man kan se en ökning av dessa ungdomar som är i behov av omfattande insatser, finner vi det intressant att se hur man har försökt att kombinera två olika projekt. Särskilt intressant är det i synnerhet då det gäller att bevara grundtankarna i dessa projekt, samt att sammanföra dem på ett sätt som kan komma att gynna ungdomarna.

1.2 Syfte

Vi vill jämföra två utrednings-/utvärderingsmetoder i socialt arbete (BBIC-OHPeL) avseende teoretisk förankring och arbetsgång.

1.3 Frågeställningar

- Vad från BBIC återfinns i OHPeL-projektet?
- Vad har hänt med BBIC:s grundtankar när de kommit i detta nya sammanhang (OHPeL-projektet)?
- Den utvecklingsekologiska teorin, i vad mån finns den kvar i OHPeL-projektet?
- Kan man säga att OHPeL är en vidareutveckling, en förvanskning eller något helt annat än BBIC?

2 Metod

2.1 Metodval

Vi har använt oss av en kvalitativ metod och vi har inriktat oss på att göra en undersökning som enbart grundar sig på dokumentanalys då vi använt oss av protokollen från REA-konferenserna (som presenteras på sid 12) i OHPeL. Den kvalitativa metoden innebär att forskaren går in i en speciell miljö på djupet för att studera denna miljö som en helhet. Forskaren kan på detta sätt studera och urskilja olika särdrag, men även få en uppfattning om dessa särdrag (Repstad 1999).

Vi har valt att använda oss av dokumentanalys som är en metod där man ger vissa texter status som källor eller data för själva undersökningen. Dokument är särskilt bra källor för kvalitativa dokumentstudier eftersom de kan ge undersökningen en empirisk grund. En analys av denna typ av informationskälla ger en kontextuell rikedom och empirisk grund i forskarens miljö (Repstad 1999).

Det finns både nackdelar och fördelar med forskning baserad på skriftliga källor. Fördelarna är att skriftliga källor kan innehålla stora mängder information. Forskaren kan ganska enkelt och till en låg kostnad få tillgång till källorna beroende på karaktären på dokumenten. Forskning baserad på skriftliga källor är även en kostnadseffektiv metod att skaffa fram data. (Denscombe 2000). Hur vi fått tillgång till våra källor beskriver vi mer ingående under rubriken 2.2 Genomförande.

Nackdelarna med forskning baserad på skriftliga källor rör frågor kring dokumentens tillförlitlighet. Forskaren måste göra en bedömning av källans auktoritet och

tillvägagångssättet som använts för att erhålla de ursprungliga uppgifterna, för att dokumentens trovärdighet ska kunna avgöras. En annan nackdel när man använder dokument som skriftliga källor är att det är sekundära data, vilket innebär att dokumenten skapats för andra ändamål än undersökningens specifika syfte. Dokumenten kan även bygga mer på upphovsmannens tolkningar än en objektiv bild av verkligheten (Denscombe 2000). Vi är medvetna om att protokollen från REA-konferenserna som vi studerat är författade av någon som gjort sin tolkning av det som skett och sagts under en konferens. Vi anser dock att våra protokoll har stor tillförlitlighet, då det är en och samma sekreterare som skrivit alla protokollen samt att de granskas av alla inblandade i konferensen. Protokollen skickas ut till alla deltagare efter konferensen.

När forskaren skall analysera innehållet i ett dokument kan metoden som heter innehållsanalys användas. Innehållsanalysen följer en logisk och relativt enkel procedur oavsett vad som studeras. Först väljer man ut ett lämpligt textavsnitt där urvalskriteriet bör vara mycket tydligt formulerat. Sedan bryter man ner texten i mindre enheter. Enheten som skall analyseras kan bestå av samtliga ord, hela meningar, hela stycken eller rubriker. Efter dessa steg utarbetas relevanta kategorier för att utföra analysen av data. Forskaren måste ha en klar föreställning om vilka frågor, vilken typ av kategorier och idéer som intresserar honom eller henne samt hur dessa framträder i texten. Formen för detta kan vara ”nyckelord” associerade till temat. Sedan kan forskaren räkna förekomsten av dessa enheter. Början av analysen är vanligtvis att räkna hur många gånger enheterna förekommer och sedan kan texten analyseras beträffande enheternas frekvens och deras förhållande till andra förekommande enheter i texten (Denscombe 2000). Hur vi har använts metoden innehållsanalys beskriver vi under rubriken 2.3 Bearbetning och analys av protokollen.

2.2 Genomförande

Under vår praktiktid kom vi i kontakt med OHPeL-projektet och därför var vår önskan redan från början att få skriva om detta projekt. Vi insåg redan från början att det skulle bli svårt eftersom OHPeL-projektet var ett pilotprojekt som inte var publicerat någonstans. Vidare var det hög sekretess runt detta projekt.

Vi kom i kontakt med Kerstin Svensson som är forskare på Socialhögskolan som är en av de forskare som ingår i OHPeL-projektet. Vi gjorde förfrågningar om det fanns någon aspekt,

forskarna på Socialhögskolan inte skulle gå in på, som hade kunnat passa för en C-uppsats. Vi fick ganska snart mail från Kerstin som hade tagit upp vår fråga på en av konferenserna och på denna hade hon hade fått frågeställningar som kunde passa vårt syfte med uppsatsen.

Vi försökte då komma i kontakt med Eva Hansen på Ungdom- och Familjenheten som arbetar med OHPeL-projektet, då hon hade formulerat frågeställningarna. Det var dock förenat med svårigheter då hon inte vid detta tillfälle var anträffbar. Vi tog då kontakt med en annan person som ingår i projektet som kunde tillhandahålla oss med så pass mycket material att vi kunde formulera vår projektplansbeskrivning för uppsatsen.

Efter någon vecka fick vi kontakt med Eva Hansen och fick tillgång till alla protokollen för läsåret 2004/2005. Vi kunde då börja undersöka vad vi behövde för material för att kunna fördjupa oss i de frågeställningar vi hade. Vi fick även projektplanen för OHPeL samt en redovisning av resultat som var genomförd efter pilotprojektet var avslutat. Vidare fick vi under resans gång även tillgång till de intervjuguider som används vid intervjuerna inför en REA-konferens.

Litteraturinsamlingen runt BBIC följde sedan, vi trodde inledningsvis att detta inte skulle vara svårt att hitta, men insåg snart att allt material som finns, bygger på liknande källor och är väldigt identiskt. Detta medförde att vi fick vara uppfinningsrika och upprätta ett slags bibliotek för att kunna samla och sammanföra materialet på ett för oss systematiskt sätt. På grund av detta har vi inte mycket källor i vår undersökning eftersom det mesta materialet är författat av ett fåtal författare som har skrivit olika skrifter för olika sammanhang.

2.3 Bearbetning och analys av protokollen

Vi har valt att göra en dokumentstudie som kan nyttjas för att studera en företeelse. Metoden innebär en plan för att samla in, organisera samt integrera information eller data och den resulterar i ett konkret forskningsresultat (Merriam 1994). Vi har medvetet gjort valet att inte genomföra några ytterligare intervjuer då vi ansåg att vi hade fått ett heltäckande material att arbeta med på detta sätt.

Kriterierna för att analysera protokollen har rört tre block vilka motsvarar de tre sidorna i BBIC-triangeln. Dessa block har varit för det första barns behov, för det andra föräldrarnas

förmåga samt för det tredje familj och miljö enligt BBIC:s modell, som finns beskriven i kap 4. Inom varje block har de enskilda områdena som tas upp i BBIC:s triangel tagits upp.

När vi analyserade protokollen utifrån våra kriterier använde vi oss av en checklista baserad på dessa områden inom de olika blocken i triangeln där vi prickade av förekomsten av kriterierna i protokollen. Sedan använde vi oss av en skala som vi valt att gradera 0 = inte synligt, 1 = lite synligt, 2 = synligt samt 3 = mycket synligt. 0 innebär att kriterierna inte finns synligt i protokollen, 1 att det enbart är synligt inom ett område, 2 att det är synligt inom flera områden samt 3 att det är synligt inom alla områden. Dessa resultat har vi sedan dokumenterat i tabeller och sammanfattningar, som vi sedan utgått ifrån då vi har besvarat våra frågeställningar för undersökningen. En del av tabellerna finns i bilaga 2. Vi har även valt att studera intervjuguiderna för ungdomar och föräldrar inför REA-konferenserna.

2.4 Urvalsdiskussion

Vi har i vår dokumentanalys utgått från de 17 protokoll från REA-konferenser som vi fick från socialtjänsten i början av uppsatsarbetet. Protokollen handlade om 10 ungdomar samt en familj bestående av två ungdomar samt deras barn. Då en REA-konferens kan vara en eller en serie av konferenser medför det att vissa av ungdomarna hade två eller tre protokoll. Detta anser vi inte ha någon betydelse för vår undersökning då det som tas upp i konferens två och tre brukar vara en uppföljning av det som tagits upp i tidigare konferenser. Protokollen var samtliga protokoll från de konferenser som genomförts under läsåret 2004/2005. Vår grundtanke var att vi skulle undersöka barn upp till 18, men då materialet rörde ungdomar mellan 14 år och 23 år blev detta vårt urval.

Då ett av protokollen skilde sig från de övriga på grund av att det behandlade en hel familj, förde vi diskussioner om huruvida vi skulle utesluta detta protokoll eller ej. Vi beslutade oss för att behålla det, eftersom vi önskade ett resultat som var baserat på alla protokollen under den aktuella perioden.

2.5 Studiens tillförlitlighet

Denscombe (2000) beskriver det han kallar för ”forskarens jag”, vilket innebär att forskaren är präglad av sin förförståelse. Detta begrepp har vi under undersökningens gång många gånger tänkt på. Att bli ombedd att undersöka ett specifikt område som inte tidigare är

utforskat kan medföra risker. Vi blev mycket glada och smickrade då vi fick chansen att skriva om OHPeL-projektet. Detta kan ha medfört att vi omedvetet undersökt likheterna mer än olikheterna angående huruvida BBIC återfinns i OHPeL. För att undvika detta har vi, under alla de olika momenten, då vi gjort jämförelser påmint oss själv om att vi skall försöka vara objektiva. Vi har dock kommit på oss själv vid ett antal tillfällen att vi inte varit särskilt objektiva och vi har då fått göra om dessa moment.

Halvorsen (1992) beskriver validitet som data som samlats in för studiens ändamål och är relevant i förhållande till de frågeställningar forskaren utgår ifrån. Vi har samlat in befintliga protokoll från REA-konferenser, ur dessa protokoll har vi fått fram information vi sökt för att kunna besvara våra frågeställningar. Vi menar med andra ord att vi undersökt det vi har haft för avsikt att undersöka.

Vi har utgått från frågeställningarna i vår undersökning, och för att besvara dessa har vi inhämtat angivet material. Vi har i vår undersökning inte haft upplägget att utföra en experimentell undersökning, därför har vi inte haft någon kontrollgrupp. Vi har haft syfte att genomföra en explorativ undersökning (Hilte 2001).

Protokollen samt projektplanen för OHPeL är inte publicerat material, men vi har valt att lägga stor vikt vid dem som våra grundläggande dokument. Vi är dock medvetna om att det finns en problematik med dokumentanalys då protokollen som vi analyserat författats av någon som gjort en tolkning av det som hänt och sagts under konferensen. Vidare innebär vår analys av protokollen ännu en tolkning.

2.6 Etiska överväganden

Vi utgick från de 17 protokollen i vår dokumentanalys. Ungdomarna i protokollen var redan avidentifierade då vi mottog dokumenten. Trots det har vi gjort vårt yttersta för att skydda ungdomarnas identitet genom att ge den fingerade namn samt inte lämna ut några personliga karaktärsdrag som skulle kunna härledas till deras verkliga identitet, detta har varit viktigt för oss då ungdomar med omfattande problematik redan är en utsatt grupp. Vidare är en av anledningarna, till att vi gjort vårt yttersta för att skydda ungdomarnas identitet, att de inte är medvetna om att de deltar i vår undersökning och spelar en central roll för oss. Vi menar dock

att vi själva inte vet vem dessa ungdomar är, samt att vårt val av metod innebär att vi inte riskerar deras integritet eller att vi med denna undersökning gör intrång på deras privatliv

Vi har gjort ett medvetet val genom att inte låta socialtjänsten vara anonym, då det endast finns ett fåtal kommuner som är involverade i BBIC:s projekt, samt använder BBIC. Vi har under undersökningen varit noggranna med att förvara protokollen på ett säkert sätt, samt lovat att förstöra protokollen på socialförvaltningen då uppsatsen är godkänd.

2.7 Definition av begrepp

2.7.1 REA-konferenser

REA-konferenser är en metod som man valt att använda i OHPeL-projektet. REA-konferenser är en form av utvärderingsmöten med ordförande och sekreterare. Inför en konferens intervjuas ungdomen samt ungdomens föräldrar. Förutom ordförande och sekreterare deltar personer som är involverade i ungdomen och ungdomens familj som till exempel: socialekreterare på ungdom och familj, vuxenheten, försörjningsstöd, behandlingspersonal, representanter från skola, sjukvård, verksamhetschefer samt politiker på lokal nivå.

2.7.2 Omfattande HemmaPlansLösningar

Begreppet Omfattande HemmaPlansLösningar används ofta i stora delar av landet. Tyvärr är det så att det är tämligen oklart vad begreppet innebär. Begreppet har utvecklats som ett samlingsbegrepp för de lösningar och insatser som blivit ett alternativ till dygnsvård och placeringar. Det är vanligtvis oklart vad begreppet innehåller i form av kompetens, organisation och arbetsmetodik. I OHPeL-sammanhang ingår även ungdomar som har varit eller är placerade och där den långsiktiga planeringen är att insatserna till sist skall komma att kunna utföras på hemmaplan. Vi kommer inte att utgå från någon specifik definition, utan utgår från de definitioner som finns beskrivet i undersökningens olika delar.

2.7.3 Ungdom

Vi har valt att använda begreppet ungdom för att få ett bättre flyt i texten. Begreppet ungdom innefattar ungdomar samt unga vuxna i åldern 14-25 år.

2.7.4 Personlig utveckling

För att göra vår undersökning mer lätthanterlig har vi valt att låta fyra av områdena inom barnets behov, ingå i begreppet personlig utveckling. De fyra områdena är känslö- och beteendemässig utveckling, identitet, socialt uppträdande samt att klara sig själv.

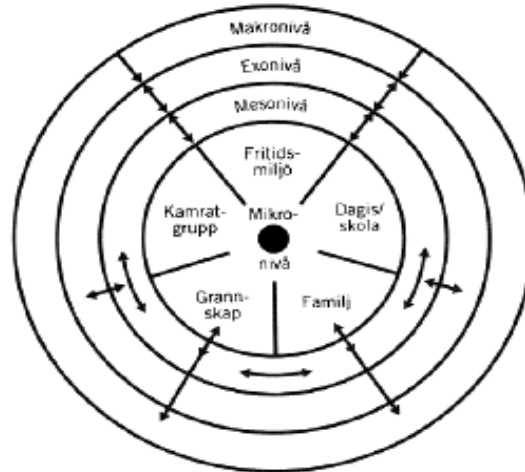
3. Teoretiska utgångspunkter

3.1 Utvecklingsekologisk teori

OHPeL är en modell för utvärdering och analys av det arbete som utförs inom socialtjänsten med målgruppen ungdomar och unga vuxna. OHPeL-projektet använder sig av en liknande struktur som BBIC (Redestig & Eskilsson 2004) som vi har presenterat under tidigare forskning. BBIC har sin teoretiska grund i den utvecklingsekologiska teorin och i anknytningsteorin, därför kommer vi att göra en genomgång av dessa.

Urie Bronfenbrenner presenterade den utvecklingsekologiska teorin i *The ecology of human development* 1979. Forskaren ansåg att människan borde studeras i sin vardagsmiljö istället för i laboratorier (Andersson 2002). Teorin beskriver barnets utveckling som en process av ett nära samspel med den fysiska, biologiska och sociala miljön. Den beskriver även hur samspelen med miljön påverkar barnet både direkt och indirekt. Denna process pågår och utvecklas under hela livet. Den påverkas dels av relationer inom och mellan närmiljöer och dels av större sammanhang. Bronfenbrenner sätter barnet i centrum och ger det en aktiv roll där det inte bara är utsatt för påverkan från miljön utan på ett aktivt sätt själv påverkar samspelen med omgivningen (Lagerberg & Sundelin 2003)

Figur 1 Den utvecklingsekologiska modellen i Gunvor Anderssons tolkning av Bronfenbrenners modell

Källa Socialstyrelsen (2004)

Bronfenbrenner utgår från en utvecklingsekologisk modell för att beskriva samspelet inom och mellan olika nivåer. Modellen utgår från att barnet är i centrum omgivet av sin närmiljö. Detta kallar Bronfenbrenner för mikronivå. Under barnets uppväxt kommer det att ingå i allt fler närmiljöer som t ex dagis, skola, kamrater, fritidsmiljö mm. Samspelet mellan dessa närmiljöer bildar mesonivån. I de två följande nivåerna finns miljöer som barnet inte har någon direktkontakt med men som ändå påverkar barnets utveckling indirekt. På exonivån finns lokala strukturer som arbetsliv, barnomsorg, grannskap, myndigheter, hälso- och sjukvård mm. Dessa samspelar i sin tur med förhållanden på makronivån t ex lagstiftning, samhällsekonomi och politiska ideologier (Andersson 2002).

3.2 Anknytningsteori

Anknytningsteorin är en del av BBIC:s teoretiska grund och därför kommer vi att göra en presentation av den. Detta är för att ge en teoretisk grund till BBIC. Anknytningsteorin kommer därför inte användas i någon större omfattning i vår analys.

John Bowlby, 1969 är den som tillsammans med sin medarbetare Mary Ainsworth utvecklade anknytningsteorin. Bowlby var en engelsk barnpsykiater och psykoanalytiker. Han inspirerades av två vitt skilda kunskapsstraditioner, den psykoanalytiska och den etologiska. Enligt Bowlby är anknytningen mellan barn och barnets omsorgsgivare väldigt viktig för barnets utveckling (Pervin & John, 1997). Anknytningsteorin innebär att barnet föds med en inbyggd förprogrammering att under det första levnadsåret knyta an till en eller ett par omsorgsgivare. Anknytningen sker automatiskt. Barnet kan inte låta bli att knyta an,

oberoende av omsorgsgivarens lämplighet. Barnet använder anknytningen som en trygg bas för utforskning av omvärlden och för att hantera separationer. Trygg bas är ett centralt begrepp inom anknytningsteorin och myntades av Mary Ainsworth. Begreppet beskriver omsorgsgivarens förmåga att utgöra en trygg hamn för barnet. Detta ger barnet den frihet från ängslan det behöver för att tryggt kunna utforska omvärlden (Lindén, 2002).

Enligt Bowlby har barnet två kompletterande system. Det ena är behovet av närhet, ömhet och beskydd, och det andra är nyfikenhet och ett behov av att utforska världen. Om relationen präglas av osäkerhet blir barnets förmåga att utforska sin omvärld påverkad på ett negativt sätt. Svårigheter uppstår om de negativa upplevelserna överväger eftersom barnet i sitt behov av närhet till omsorgsgivaren förtränger en stor del av den negativa upplevelsen. Detta är dåligt för barnet på lång sikt eftersom barnets inre modell inte kommer att spegla verkligheten (Pervin & John, 1997).

När barnet blir äldre utvecklar det mer komplexa anknytningsbeteenden. Barnet skapar inre modeller av sig själv och sina omsorgsgivare och införlivar dem i sin egen person. Affekt aktiverar barnets inre modeller som utvecklats genom interaktion och kommunikation under spädbarnstiden (Pervin & John, 1997). För att en inre arbetsmodell ska vara effektiv måste den stämma med verkligheten. Så länge relationen är av övervägande positiv natur, innebär det inga problem. Det positiva överväger det negativa och på så sätt kan barnet tolerera även de negativa erfarenheterna och införliva dem i sin arbetsmodell. De inre modellerna bygger en bas för hur barnet utvecklar sina förväntningar på framtida relationer (ibid.).

3.2.1 Anknytningsmönster

År 1978 publicerade Mary Ainsworth en studie där hon, genom observationer av spädbarn och deras mödrar, fann att anknytningen mellan barn och deras mödrar kunde beskrivas genom ett begränsat antal mönster. Hon delade in dem i trygg respektive otrygg men organiserad anknytning. Ainsworth delade in den otrygga men organiserade anknytningen i undvikande och ambivalent anknytning. De anknytningsmönster hon hittade är alla varianter av normal utveckling. Maine, 1984 är en annan forskare som har använt Ainsworths metoder och funnit ett fjärde anknytningsmönster, desorganiserad anknytning (ibid.).

De anknytningsmönster som skapas i barndomen påverkar de relationer som skapas i vuxenlivet. Barn utvecklas ur dagliga, konkreta samspelsituationer. Det handlar inte enbart om samspelet med mor och far utan om hela det nätverk av relationer som barnet ingår i. Anknytningsteorin erbjuder en modell som hjälper att analysera relationsproblem i familjer samtidigt som den erbjuder en modell för att förstå terapeutiska relationer. Anknytningsteorin visar även att det finns möjlighet till förändring genom att skapa nya, friska anknytningar (Pervin & John, 1997).

4 Tidigare forskning

4.1 Inledning till tidigare forskning

Då vi blev tillfrågade att undersöka OHPeL-projektet samt BBIC:s närvaro i detta projekt insåg vi att vår uppsats inte skulle komma att bli en teoretisk uppsats i den bemärkelsen att vi kunde besvara våra frågeställningar enbart med hjälp av en teori, då vår dokumentanalys är mer av en explorativ undersökning.

Vi insåg att det skulle bli svårt att få fram litteratur som handlade om OHPeL samt BBIC då dessa två projekt inte ännu var klara för spridning. Materialet vi har hittat om OHPeL är ickepublicerat material (eventuellt är en del publicerat på intranätet inom Helsingborgs stad) som har tillhandahållits ifrån OHPeL-gruppen. OHPeL är ett utvärderingsprojekt som beskrivs närmare under kapitel 5. Det finns mycket forskning om utvärderingar, och vår uppsats anknyter till denna tradition.

Materialet vi hittat om BBIC kommer mestadels från Socialstyrelsen eller material som finns länkat via deras hemsida. BBIC är ett projekt som bygger på forskning och mycket av det material vi hittat är från forskningsresultat från projektet i sig projektet presenteras närmare under kapitel 4 i uppsatsen. Vi refererar därför materialet vi har inhämtat om BBIC som tidigare forskning i vår undersökning.

4.2 Bakgrund till BBIC

”Looking After Children-System” (LACS) utformades och började implementeras i England 1995 då det fanns behov av att genomföra uppföljningar, utförda av socialarbetarna själv, av placerade barn på ett systematiskt sätt. Det togs fram ett insats- och bedömningsmaterial som

var åldersadekvat från barnets födelse till vuxen ålder. Dessa formulär utgick från sju behovsområden: hälsa, utbildning, identitet, familj/sociala relationer, socialt uppträdande, känslö-/beteendemässig utveckling samt självständighetsförmåga. Dessa sju behovsområden ses som allmängiltiga för alla barn för att de skall kunna utvecklas optimalt utifrån de mål som finns för alla barn i samhället, oavsett socialklass, kulturell bakgrund och så vidare (Rasmusson 2004).

”Assessment Framework” (AF) som introducerades i början av år 2000 är en engelsk modell för barnavårdsutredningar som har utvecklats för att få ett enhetligt nationellt utredningssystem då ett sådant saknades vid barnavårdsutredningar. Genom AF vidareutvecklades också ett gemensamt språk för alla som arbetade med barn i behov av skydd och särskilt stöd. De verktyg som utvecklades som hjälpmedel var formulär för sociala utredningar, frågeformulär, skattningsskalor samt mallar vilka används som vägledning i utredningsarbeten men även vid samarbete mellan olika instanser och myndigheter. Detta ledde till att man utarbetade en teoretisk modell i form av en triangel, där de sju behovsområdena som utarbetades i LACS är grunden. Denna grund kopplas samman med föräldraförmåga samt faktorer i familj och miljö (Rasmusson 2004). Vi kommer nu att närmare presentera BBIC med dess grundtankar och mål, samt triangeln.

4.2.1 BBIC:s mål och syften

Grundtankarna i BBIC är att ge barn och unga som är föremål för utredning inom socialtjänsten samma livschanser som de barn som inte är föremål för utredningar i samhället. Målet med BBIC är att genom att ha ett enhetligt system för utredning, planering och uppföljning möjliggöra detta.

Målet i BBIC är att för det första stärka barnets ställning i enlighet med FN: s Barnkonventionen artikel 3 där barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, samt artikel 12 som beskriver att varje enskilt barn har rätt till att ha inflytande och delaktighet i frågor som rör dem själv. Denna artikel ställer vidare krav på att barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnens ålder och mognad (Barnkonventionen 2003). Vidare är syftet att uppfylla målet i enlighet med Socialtjänstlagen (1 kap. 2 §) där det står att ”när åtgärder rör barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver”, samt Socialtjänstlagen (3 kap. 5 §) där det står att ”när en åtgärd rör ett barn

skall barnets inställning så långt som möjligt klarläggas, hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av barnets mognad och ålder” (Socialstyrelsen 2002 a). Barnet skall ha möjlighet att uttrycka sina önskningar samt sin vilja i alla stadier av planeringen och beslut av insatser som rör barnet, vidare är intentionen att barnet skall erbjudas delaktighet och inflytande i besluten runt barnets livssituation (Rasmusson & Hyvönen & Mellberg 2004).

För det andra skall BBIC verka för samförstånd runt barnet mellan barnets familj, nätverk, vårdgivare och professionella, för att alla skall vara på det klara om vilka skyldigheter och åtagande respektive parter har runt arbetet med barnet (Socialstyrelsen 2002 a).

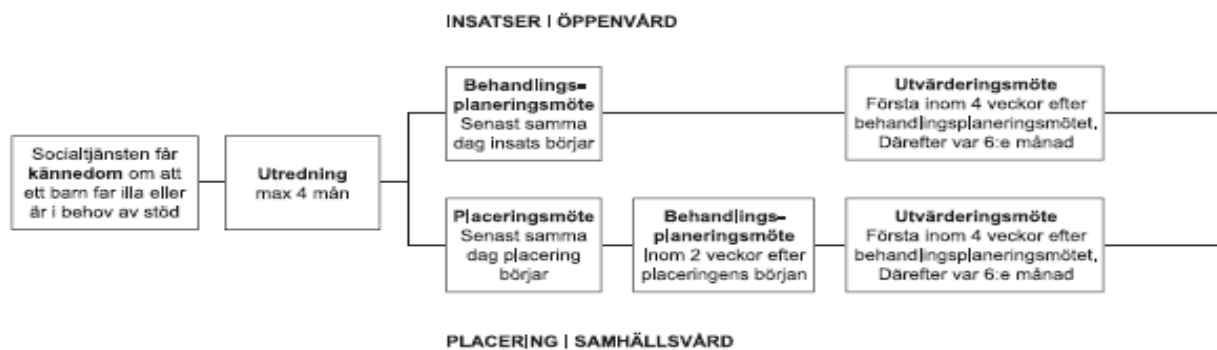
För det tredje skall BBIC skapa en tydlig struktur och systematik i arbetet med att identifiera barnets behov av insatser samt att dokumentera dessa, för att på detta sätt lättare kunna följa upp handläggning och insatser. Dokumentationen blir då ett stöd i arbetet både för socialtjänst såväl som för klienten (ibid.).

För det fjärde är målet med BBIC att genomföra arbetet runt barnet med ökad kvalitet och rättsäkerhet, för att på detta sätt ge även barnen och föräldrarna större insyn i socialtjänstens arbete (ibid.).

4.2.2 Arbetsgången inom BBIC

För att illustrera arbetsgången inom BBIC vill vi visa en modell som på ett lätt sätt åskådliggör denna arbetsgång. Arbetsgången presenteras utförligare nedan.

Figur 2 Arbetsgången i BBIC

(Källa: En introduktion till barns behov i centrum (BBIC) Socialstyrelsen)

Socialtjänsten kan genom en anmälan (då ett formulär för utredning används) eller ansökan få kännedom om att ett barn far illa. Enligt SoL kap 11 § 1 skall utredning då inledas. Denna utredning skall vara klar inom 4 månader om det inte finns särskild anledning. Utredaren använder en utredningsmall enligt BBIC. När utredningen är slutförd beslutar man om insatser för barnet är nödvändigt eller ej (ibid.).

Insatserna kan utföras i öppenvård eller samhällsvård enligt SoL eller LVU. Därefter har man ett behandlingsplaneringsmöte, som skall hållas senast den dagen då insatsen påbörjas, för de barn som placerats i öppenvård, runt barnet bör då en vårdplan vara upprättad. Då barnet är placerat i samhällsvård skall det, senast samma dag placeringen börjar, hållas ett placeringsmöte runt barnet skall det då finnas en vårdplan. Vårdplanen skall i båda fallen belysa det övergripande vårdbehovet och bör utformas så att den är begriplig för barnet och vårdnadshavarna. Vårdplanen skall sedan revideras samt kompletteras vid behov vid de återkommande utvärderingsmötena (ibid.).

I de fall barnet placeras skall det finnas en placeringsinformation som innehåller sådant som är viktigt för den nya vårdgivaren att veta om barnet som till exempel, barnets hälsa, medicinering, vardagsrutiner och läxläsning. Denna placeringsinformation lämnas vid ett möte där de nya vårdgivarna, föräldrarna, socialtjänsten samt barnet närvarar (ibid.).

Två veckor in i placeringen har man för de placerade barnen ett behandlingsplaneringsmöte, syftet med detta möte är att upprätta en behandlingsplan för barnet. Närvarande vid detta möte

är barnet, föräldrarna eller andra närstående, de nya vårdgivarna samt socialtjänsten. En behandlingsplan bör även finnas för de barn som får insatser i öppenvård. Behandlingsplanen innefattar en konkretisering av insatserna, vilka insatser barnet behöver, vem som skall vara ansvarig för insatserna. Behandlingsplanen beskriver med andra ord på vilket sätt målet med behandlingen skall uppnås. Behandlingsplanen kan revideras eller kompletteras vid utvärderingsmötena (ibid.).

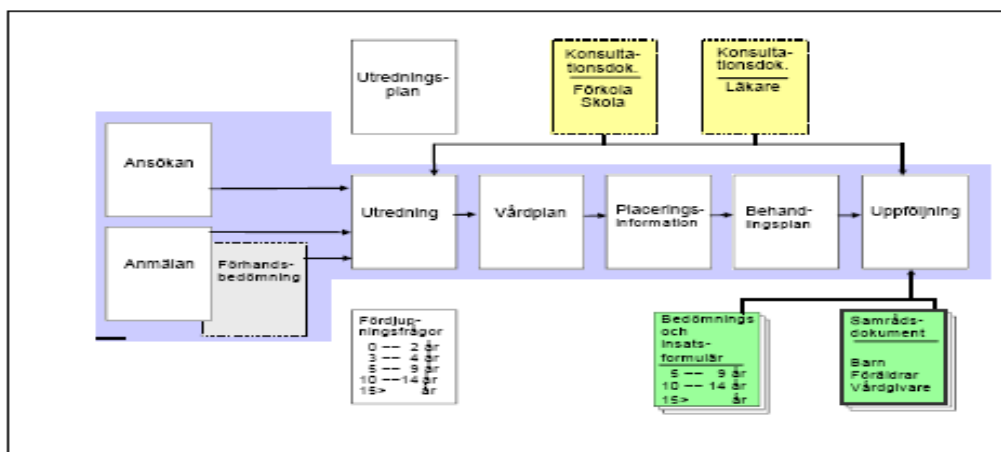
Utvärderingsmötet som sedan följer hålls fyra veckor efter placeringen eller insatsen börjat. Närvarande vid dessa möten är barnet som alltid skall vara närvarande, föräldrarna, vårdgivarna och socialtjänsten. Mötena leds av en oberoende ordförande från socialtjänsten som inte har ärendeansvar runt det barnet som är aktuellt. Inför mötet samlar socialsekreteraren som arbetar med barnet in information från barnet, föräldrarna, vårdgivare, skola samt andra som är involverade i barnets liv. Informationen inhämtas med hjälp av samrådsdokument och konsultationsdokument och sammanfattas därefter i ett dokument som heter utvärdering av insatser. Barnet och föräldrarna kan på detta sätt göra sin röst hörd om hur de anser att insatserna samt annat fungerar. Det finns även andra dokument som kan komma att användas inför detta möte, dessa dokument är bedömnings- och insatsformulär som används då barnet är placerat längre än ett år, samt dokumentet anvisningar för läkarundersökning – primär läkarundersökning och uppföljande undersökning. Ordföranden skall innan mötet inhämta kunskap om barnet samt barnets situation. Önskvärt är även att ordföranden kan träffa barnet enskilt innan detta möte (ibid.).

Man tar under detta utvärderingsmöte reda på om barnet fått de insatser som det beslutats om. I de fall barnet inte fått det, undersöks varför detta inte skett. Vidare kan man under detta möte justera barnets vård- och/eller behandlingsplan vid behov (ibid.).

Nästa utvärderingsmöte bör sedan ske cirka 3 månader efter det första utvärderingsmötet. Efter detta andra möte är de nästföljande mötena med sex månaders intervall (ibid.).

För att lättare åskådliggöra de moment, samt formulär som vi gått igenom ovan vill vi illustrera denna med den modell som följer nedan.

Figur 3 BBIC – ett system för utredning, planering och uppföljning inom den sociala barnvården.

(Källa: En introduktion till barns behov i centrum (BBIC) Socialstyrelsen)

4.3 Triangeln

Triangeln som används inom BBIC ser ut som följer: I triangeln är barnet i mitten och de faktorer som påverkar barnets utveckling och välbefinnande ligger runt barnet i form av en triangel där den ena sidan beskriver barnets sju behovsområden, den andra sidan representerar föräldrarnas förmåga och den tredje sidan representerar faktorer i barnets familj och miljö. De områden som triangeln representerar ligger till grund för allt utrednings-, planerings- och uppföljningsarbete med BBIC. Vidare ses triangeln även som en mall för samtal med barnet, föräldrarna samt andra inblandade i utredningssammanhang. Utgångspunkten är att man på detta sätt kan få insikt i alla delar av barnets liv, vilka brister samt resurser som finns hos barnet, föräldrarna samt miljön runt barnet, även om inte alla dessa delar behöver utredas i de fall utredaren inte finner att det finns brister (Socialstyrelsen 2002).

Figur 4 Triangeln enligt BBIC

Källa: En introduktion till barns behov i centrum (BBIC), Socialstyrelsen

4.4 De sju behovsområdena i BBIC

De sju behovsområdena utvecklades ursprungligen av Roy Parker och hans kolleger på uppdrag av Department of Health i England år 1991. Behovsområdena anses vara allmängiltiga för alla barn under uppväxtåren för att ge dem en bra grund för att kunna få god livskvalitet i vuxenlivet. När dessa behovsområden togs fram utgick man från några centrala frågeställningar. Dessa var: Hur barnen utvecklades i förhållande till de mål som finns för alla barn i samhället, samt om barnen hade tillgång till alla de insatser som krävdes för att barnen skulle kunna utvecklas optimalt (Rasmusson & Hyvönen & Mellberg 2004). Behovsområdena presenteras mer ingående nedan.

4.4.1 Hälsa

Området hälsa innefattar för det första fysisk och psykisk hälsa. Utredaren undersöker här barnets tillväxt och utveckling, även sjukdomar och funktionshinder. Även hälsovårds- och utvecklingskontroller, vaccinationer, tandvård samt synkontroller är viktiga i detta sammanhang. För det andra undersöks barnets matrutiner och kosthållning, det vill säga om barnen får tillräcklig och närande kost. För det tredje undersöker utredaren området motion, om barnet regelbundet motionerar om det sitter stilla mycket samt om barnet löper några kroppsliga risker av detta. För det fjärde undersöker utredaren om det finns några hälsorisker, här intresserar man sig för om barnet har något missbruk av alkohol och droger eller om barnet röker. Detta område gäller även riskbeteende gällande sexualitet. Man utreder även vilka kunskaper barnet har om sin sexualitet och den egna kroppens utveckling (Rasmusson 2004; Rasmusson & Hyvönen & Mellberg 2004; Socialstyrelsen 2002).

4.4.2 Utbildning

Området utbildning innefattar för det första kognitiv utveckling som tal- och språkutveckling. För det andra omfattar området lek och fritid, där man undersöker barnens interaktion med andra barn och unga, vidare vilken möjlighet barnet har att kunna utforska sin omgivning och vilket stöd de har då det gäller att utveckla sina intressen och olika färdigheter, vilken tillgång det finns till böcker och liknande. För det tredje omfattar området utbildning dessutom prestationer och inläring, där undersöks barnets koncentrationsförmåga, närvaro samt

resultat inom olika ämnen. Vidare vilken uppmuntran barnet får av föräldrar, eller andra, då det gäller att prestera efter barnets förmåga och barnets framsteg. För det fjärde undersöks förskole- och skolsituation, hur barnet trivs och vilka kamrat- och vuxenkontakter det har. Utredaren undersöker även om barnet har bytt förskola eller skola ofta samt om barnet har behov av särskilt stöd. För det femte undersöks läxor och vuxenstöd, om barnet sköter sina hemuppgifter och om barnet får stöd samt uppmuntran av vuxna i skolarbetet. Det sjätte och sista området inom utbildning är arbete, och detta gäller lite äldre barn (ibid.).

4.4.3 Känslo- och beteendemässig utveckling

Området känslo- och beteendemässig utveckling innefattar för det första barnets reaktioner och känslor samt hur dessa i handling visar sig gentemot föräldrar och andra vårdgivare, men även andra som finns utanför familjen. För det andra undersöks tidig anknytning då detta är en viktig aspekt inom detta område, där ser man till vilken kvalitet och art barnets anknytning till föräldrar eller andra vårdgivare har. Utredaren undersöker för det tredje även vilken förmåga barnen har att klara förändringar, samt hur barnen reagerar på stress. För det fjärde undersöks barnens empatiska förmåga som är en annan faktor som är viktig inom detta område. För det femte ser utredaren till hur barnet är i fråga om temperament, sinnesstämning, humör, samt vilken förmåga till självbehärskning barnet har. För det sjätte ser utredaren till om barnet uppvisar oro och symtom som kan visa sig som ängslan, sömnsvårigheter och självdestruktivitet. För det sjunde undersöks barnets utsatthet speciellt då det gäller om barnet har varit utsatt för våld, övergrepp, övergivenhet och mobbing. Det åttonde och sista området man undersöker är barnets eventuella kriminalitet (ibid.).

4.4.4 Identitet

Inom området identitet ser utredaren för det första till hur barnets uppfattning om sig själv som en egen och fullvärdig person är. För det andra studeras hur barnets självbild är, det vill säga hur barnet själv uppfattar sig själv samt vilken kapacitet barnet själv har. Inom detta område studeras även vilken uppfattning barnet har om sin ålder, kön, kultur, religion och eventuella funktionshinder. Utredaren ser även till om barnet har några positiva känslor förknippade till sig själv samt om barnet känner sig accepterad av sin familj och barnets övriga omgivning. För det tredje undersöks barnets kunskap och inställning till sitt ursprung, då det gäller barnets familj och släkt, men även om barnet kommer från ett annat land, hur

barnets kunskap och inställning till hemlandet, språket, kulturen och religionen ser ut. För det fjärde ser utredaren till de barn och unga som är placerade i dygnsvård man ser då till om barnet känner till anledningen till varför barnet har placerats samt om barnet kan förklara för andra varför han/hon är placerad (ibid.).

4.4.5 Familj och sociala relationer

Inom området familj och sociala relationer ser man för det första till om barnet har varma, stabila och varaktiga relationer till sina föräldrar eller andra vårdgivare, man undersöker även relationen till de eventuella syskon barnet kan ha. För det andra ser man till om barnet har kamrater och andra viktiga personer i sitt liv, samt hur dessa relationer uppfattas av barnets familj detta gör man bland annat för att kunna klargöra om barnet har möjlighet att umgås med dessa personer samt om de har möjlighet att kunna ta hem kamrater till hemmet (ibid.).

4.4.6 Socialt uppträdande

Inom området socialt uppträdande ser utredaren för det första till hur barnets förståelse för hur barnet uppfattas av sin omgivning, då det gäller barnets yttre, det vill säga hur barnet klär sig, sköter sin hygien och så vidare. Utredaren undersöker även om barnet har någon uppfattning om hur barnets beteende och eventuella handikapp uppfattas av andra i dess omgivning samt vilka konsekvenser barnens beteende kan få för omgivningens intryck av barnet. För det andra ser utredaren till hur barnets kommunikationsförmåga ser ut, om barnet kan göra sig förstådd i sociala sammanhang. Vidare studeras barnets kunskap om hur man skall uppträda i olika sociala sammanhang. För det tredje undersöker man om barnet är tränat i olika demokratiska sammanhang, det vill säga om barnet kan uttrycka sin uppfattning och sin vilja på ett acceptabelt sätt i sitt umgänge med vuxna (ibid.).

4.4.7 Klara sig själv

Inom området klara sig själv undersöker utredaren för det första, utifrån barnets mognad och ålder, om det klarar sig åldersadekvat när det gäller praktiska saker som ansvar för sysslor i hemmet, vidare hur barnets kommunikativa förmåga ser ut då det gäller att förbereda barnet för vuxenlivet. För det andra undersöks det i vilken grad barnet själv kan sköta sin hygien. För det tredje ser utredaren till om barnet på egen hand kan göra i ordning enkla rätter och dryck.

Vidare undersöks det om barnet kan handla i affärer samt hushålla med sina fickpengar och planera sin ekonomi på ett åldersadekvat sätt. För det fjärde undersöker utredaren om barnet har de färdigheter det bör ha då det gäller att kunna ringa och ta emot samtal. Vidare ser utredaren till om barnet har trafikknusker och om barnet kan använda kommunikationsmedel. En annan viktig del att ta hänsyn till är barnets förmåga att veta vart det skall vända sig om det behöver hjälp, samt lite äldre barns förmåga att kunna tillgodogöra sig information samt fylla i till exempel blanketter och ansökningar (ibid.). Dessa behovsområden skall sedan ställas mot de områdena inom föräldrarnas förmåga beskrivs nedan.

4.5 Föräldrarnas förmåga enligt BBIC

Den andra sidan av triangeln beskriver föräldrarnas förmåga inom sex områden. Dessa områden är för det första grundläggande omsorg, detta begrepp innefattar föräldrarnas förmåga att förse barnet med näringsriktig mat och dryck. Vidare innefattar begreppet att föräldrarna skall se till barnens medicinska hälsa, att barnen har lämpliga kläder för årstiderna samt att både barn och kläder är rena och hela. Vidare skall föräldrarna tillhandahålla goda bostadsförhållanden (Evertsson-Lundberg & Henriksson 2000; Socialstyrelsen 2002).

Det andra begreppet, som är säkerhetsaspekter, innefattar föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets skyddsbehov såsom att barnet inte utsätts för psykisk eller fysisk misshandel och inte heller behöver bevittna sådana övergrepp. Begreppet innefattar även att föräldrarna skall kunna skydda barnet från farliga situationer samt från farliga barn och vuxna. Föräldrarna bör vara medvetna om vad som är eller kan vara förenligt med fara för barnet samt skydda barnet från detta, men även få barnet att inse dessa faror (ibid.).

Det tredje begreppet är känslomässig värme som innefattar föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov av känslor så att barnet kan utveckla en god självkänsla. Vidare ser man till om föräldrarna tillgodoser barnets behov av trygga, stabila och kärleksfulla betydande vuxna. Vidare bedömer man föräldrarnas förmåga att tillgodose och tillhandahålla barnets behov av lämplig fysisk kontakt, detta innefattar kramar, tröst och annat som behövs för att visa aktning, erkännande samt uppmuntran till barnet (ibid.).

Det fjärde begreppet är stimulans som innefattar föräldrarnas förmåga att ge barnet kognitiv stimulans, uppmuntran och sociala möjligheter för att barnet skall kunna utveckla sitt lärande samt sitt intellekt (ibid.).

Det femte begreppet är vägledning och gränser som innefattar föräldrarnas förmåga att vara bra rollmodeller för sina barn genom att själv visa upp ett lämpligt beteende i samspel med andra människor. Begreppet omfattar även att föräldrarna ska visa barnet att de kan hantera känslor på ett acceptabelt sätt. Vidare innefattar detta begrepp att föräldrarna skall ha förmåga att ge barnet en bild inre bild av moral, sunda värderingar, samt att ge barnet möjlighet att på ett bra sätt utveckla ett samvete som är accepterat i dagens samhälle. Föräldrarna skall vidare hjälpa och stötta barnet till att bli fungerande vuxna som själv kan lösa problem, hantera sina känslor samt visa hänsyn till andra och inte behöva vara beroende av andra för detta (ibid.).

Det sjätte och sista begreppet inom föräldrarnas förmåga är stabilitet. Detta innefattar föräldrarnas förmåga att erbjuda barnet en stabil miljö genom att kontinuerligt ge barnet det som innefattas i ovanstående begrepp. (ibid.).

Dessa sex områden ställs mot de sju behovsområdena som tidigare presenterats. På så sätt får de olika delarna många olika betydelser utöver det vi skrivit ovan. På detta sätt framträder samt tydliggörs en grundlig bild av föräldrarnas svaga, men även starka sidor i deras föräldraroll vilket underlättar vid val av eventuella insatser (ibid.).

4.6 Familj och miljö enligt BBIC

Den tredje sidan av triangeln beskriver barnets familj och miljö denna sida kallas ibland för basen. Den innefattar sju aspekter.

Den första aspekten är familjens bakgrund och hur familjen fungerar, inom detta område undersöks familjens sammansättning dels hur den ser ut idag, hur den sett ut över tid samt om det skett några större förändringar i familjens sammansättning. Vidare undersöks hur relationerna mellan familjemedlemmarna ser ut i dag samt hur den sett ut över tid. En annan aspekt som undersöks inom detta område är om någon i familjen har eller har haft problem med till exempel fysisk eller psykisk ohälsa, funktionshinder, missbruk eller kriminalitet. Hur familjens bakgrund ser ut då det gäller ärftliga samt psykosociala faktorer då det är viktigt att

uppmärksamma detta då det eventuellt kan inverka på barnets mående (socialstyrelsen 2002 b).

Den andra aspekten är familjens nätverk. Inom detta område undersöks om det finns släktingar, vänner eller andra viktiga vuxna i barnets och familjens liv. Vidare undersöks barnets samt föräldrarnas syn på sitt nätverk samt vilken betydelse nätverket har för dem. Fokus bör även sättas på de familjemedlemmar som är frånvarande i nätverket (ibid.).

Den tredje aspekten är boende. Inom detta område tas frågor om bostaden upp, hur stor den är, vilken standard den har, om bostaden är barnsäker och hygienisk. Inom detta område tas även den direkta omgivningen runt bostaden upp (ibid.).

Den fjärde aspekten som tas upp inom familj och miljö är arbetssituation. Här undersöks hur familjemedlemmarnas arbetssituation ser ut, vilka i familjen som arbetar samt hur arbetstiderna ser ut. Vidare tas frågan barnomsorg upp i de fall familjemedlemmarna har små barn, samt hur barnen påverkas av föräldrarnas arbetsförhållanden. Arbetslöshet uppmärksammas särskilt (ibid.).

Den femte aspekten som tas upp är ekonomi. Området tar upp frågor som handlar om familjens ekonomi på längre sikt. Här undersöks om familjens ekonomiska resurser täcker de utgifter familjen har. Olika typer av bidrag går igenom för att undersöka att alla möjliga bidrag som kan stärka familjens ekonomi söks. Inom detta område klargörs dessutom hur familjens syn på sin ekonomi ser ut då det gäller eventuella skulder och så vidare samt hur familjens ekonomiska situation kan komma att påverka barnet (ibid.).

Den sjätte aspekten som tas upp inom familj och miljö är familjens sociala integrering. Inom detta område undersöks familjens situation i bostadsområdet samt samhället i övrigt. Frågor som huruvida familjen är isolerad eller integrerad i samhället tas upp. Vidare tas frågor om hur familjen sociala nätverk och relationer ser ut för att klargöra vilken betydelse detta kan ha för barnet och familjen. Vidare undersöks familjens och barnets möjligheter, och vilja, att delta i samhällslivet (ibid.)

Den sjunde och sista aspekten som tas upp är resurser i den närmaste omgivningen. Området innefattar frågor som gäller den service som finns i bostadsområdet som till exempel

tillgången till affärer, bank, post, hälsovård, skolor, lekplatser fritidsanläggningar och religiösa anläggningar. Vidare undersöks dessa resursers tillgänglighet och standard. Inom detta område uppmärksammas även om de ovanstående resurserna är anpassade till barn med olika sorters handikapp (ibid.).

Genom att granska dessa sju aspekter kan man på ett heltäckande sätt bedöma hela barnets situation. Detta är en viktig del i val av insatser för barnet och familjen. (Socialstyrelsen 2002 a)

5 OHPeL-Projektet

5.1 Bakgrund

OHPeL-projektet startade som ett pilotprojekt i september 2004 och tiden begränsades till 6 månader. Pilotprojektets syfte är att utveckla och samtidigt testa en fungerande arbetsmodell som gör det möjligt att starta ett mera omfattande projekt under 2005 som kan pågå under flera år. OHPeL-projektet är en del i arbetet med kunskapsutveckling inom socialtjänsten i Helsingborg stad. Projektet fokuserar på kunskapsutveckling i det dagliga arbetet inom ett viktigt tjänsteområde. Förvaltningen har starkt betonat att verksamhetens syfte är att använda tilldelade medel så att nyttan (resultatet av arbetet) maximeras för klienten. Detta innebär att det behövs mer kunskap om begreppet nytta och vad som behövs för att nå dit. Det finns flera medel för att uppnå bättre nytta till exempel förändringar inom personalområdet, ledningsfrågor, gränsöverskridande arbete samt information/dialog. En annan viktig faktor att ta i beaktning i utvecklingsarbetet är tid, och att förändring tar tid. Det är också viktigt att klienterna görs mer delaktiga och att deras medverkan förstärks. OHPeL-projektet är ett försök att använda alla dessa utvecklingsstrategier i ett utvecklingsprojekt avseende en speciell målgrupp. Projektet är ett försök att organisera det ständiga kunskapsflödet mellan handläggare och klient samt mellan delar av organisationen som berörs och på olika sätt påverkar utfallet i form av nytta för klienten. Det konkreta utvecklingsarbetet avser ungdomar med en omfattande problematik som innebär att de är i behov av samhällets stöd. Socialförvaltningen har en central och samordnande roll men deltagandet från t ex skola och sjukvård är oftast helt nödvändig (Redestig & Eskilsson 2004).

5.2 Målgrupp för OHPeL-projektet

Målgruppen för projektet är ungdomar mellan 15-25 år som är aktuella inom socialtjänsten och har ett omfattande vård- och stödbehov (behov som omfattar många livsområden) samt där alternativet till den nuvarande vården bedöms vara eller kan komma att bli någon form av dygnsvård (ibid.).

5.3 Syfte

Projektet har flera syften. Ett syfte är att ta reda på vilka insatser som leder till förändring för ungdomar och deras familjer samt viken lärdom man kan få av det arbete som görs. Ett annat syfte är att få ungdomarnas och deras familjers syn på den egna förändringen och kontakten med socialtjänsten. Ytterligare syften är att hitta generella och användbara slutsatser, så att de olika verksamheterna till exempel ungdomsverksamheten och vuxenenheten skall lära av varandra, och på så sätt även förstå hur verksamheten hänger samman med andra verksamheter som har kontakt med de unga klienterna. Slutligen vill man hitta former för utveckling av verksamheten för att underlätta utvecklandet av bättre och mer kostnadseffektiva tjänster för målgruppen (ibid.).

5.4 OHPeL: s forskningsmässiga förankring

Projektet bygger på erfarenheter som samlats under flera år. En del av den teoretiska referensramen utgörs av kunskaper inom socialt arbete och andra angränsande områden. En högskolekurs i tjänsteutveckling har även varit betydande i utvecklingen av projektet. En annan väsentlig utgångspunkt för projektet är BBIC som påverkar hela socialtjänstområdet för barn och ungdomar och inte minst målgruppen för OHPeL-projektet. Ytterligare en viktig utgångspunkt som syftar till att höja den teoretiska nivån är den planerade samverkan med forskare från Service Management och Socialhögskolan (ibid.).

5.5 REA-konferenser

Här kommer vi att beskriva OHPeL: s syfte med REA konferenserna, samt vilken målgrupp som finns. Vi kommer även att beskriva hur en REA-konferens går till.

5.5.1 Syfte och målgrupp i REA-konferenserna

OHPeL-projektet använder sig av REA-konferenser (Resultat- och analyskonferenser), som är en modell för utvärdering och analys av resultat. REA-konferensen ger en förståelse för vad som händer i ärendet samt ett sammanhang där man kan lära utifrån det dagliga arbetet. OHPeL är *en* målgrupp för REA-konferenser. Målgruppen för konferenserna är ungdomar mellan 15-25 år. Eftersom både barn- och ungdomsenheten samt vuxnenheten deltar i projektet varvas konferenserna mellan ungdomsärenden och unga vuxna. Ungdomarna väljs ut av arbetsledare som intressanta ärenden att följa över tid. Ungdomarna har en omfattande problematik. Till en REA-konferens bjuder man in de personer som har kontakt med den unge och dennes familj. Detta kan vara skolan, socialsekreterare på försörjningsenheten och representanter från hälso- och sjukvården. I konferensen deltar även så många som möjligt ur styrgruppen. Styrgruppen består av verksamhetschefer och enhetschefer inom barn-, ungdoms- samt vuxnenheten. Man bjuder även in politiker och forskare till konferenserna (Socialnämnden 2004 a).

5.5.2 Intervjuguiden i OHPeL

Innan REA-konferensen utses en intervjuare till varje person som skall intervjuas. Intervjuerna har kommit att få allt större betydelse på konferenserna. Intervjuerna består av ett antal socialsekreterare som inte är delaktiga i det aktuella ärendet. Det är samma intervjuare som återkommer för intervju med ungdomar och föräldrar vid varje konferens. Intervjuerna är styrda av en intervjuguide. Guiden ger en ram för intervjun. Den är inget frågeformulär eftersom intervjuerna skall ha formen av ett strukturerat samtal (ibid.).

Intervjuerna med ungdomar och föräldrar spelar en central roll i OHPeL-projektet. Det är viktigt att få reda på hur klienterna ser på kontakten med socialtjänsten samt hur de upplever resultatet av den hjälp som de fått. I intervjuerna används en skattningsskala mellan 1 och 10 (1= inte nöjd, 10= mycket nöjd) som används inom de olika områdena i intervjun. Det finns fyra olika intervjuguider som används beroende på om man intervjuar den unge eller den unges föräldrar samt om det är första eller nästkommande intervju. Intervjuerna tar innan intervjun del av instruktioner om hur intervjun skall läggas upp (Socialnämnden 2004 a;b;2005 a;b;c). Intervjuguiden är indelad i åtta områden som presenteras nedan.

Vid första intervjun ställs det frågor som rör ungdomens samt familjens bakgrund. Vid den andra intervjun görs en återkoppling till den förra intervjun. Man frågar om intervjupersonens tankar kring hur det skulle se ut vid nästa intervjutillfälle samt hur det har blivit i realitet, hur ser kontakten med socialtjänsten ut idag? Detta är det första området. Efter det ställer intervjuaren frågor som rör bemötande som är det andra området i intervjun. Ungdomen och föräldrarna får till exempel ange hur nöjda de är med socialtjänstens bemötande på skattningsskalan. Det ställs även andra frågor kring upplevelsen av bemötandet från socialtjänsten. Delaktighet är det tredje området som berörs i intervjun. Här ges intervjupersonen möjlighet att uttrycka synpunkter på om de känt sig delaktiga i kontakten med socialtjänsten; har de till exempel kunnat påverka det som sker, har de hållits informerade samt har de kunnat uttrycka sina synpunkter. Det fjärde området är insatserna, till exempel vilken hjälp har ungdomen fått samt har det lett till någon förändring. En annan viktig fråga inom detta område är om ungdomen velat ha någon hjälp men inte fått den (ibid.).

Socialtjänsten erbjuder hjälp i form av olika insatser. Utifrån OHPeL-projektet finns ett intresse av att veta vilka insatser som leder till positiva resultat. Intervjuaren ställer därför frågor som rör resultatet av insatserna vilket är det femte området som berörs i intervjun. Det ställs frågor om vilka resultat intervjupersonerna har sett av den hjälp som familjen/ungdomen har fått. Det sjätte området i intervjun berör socialtjänstens samarbete med andra viktiga personer och/eller myndigheter i kartläggningen och planerandet för att utföra hjälpen till ungdomen på bästa sätt. Det sjunde området berör intervjupersonernas realistiska förväntningar och önskingar inför framtiden. Det åttonde och sista området rör frågor om vad som kan göras bättre; till exempel finns det något som socialtjänsten gjort särskilt bra samt vad behöver socialtjänsten bli bättre på i framtiden (ibid.).

5.5.3 Hur en REA-konferens går till

Konferensen leds av en ordförande, och en sekreterare skriver protokoll som sedan skickas ut till dem som deltagit i konferensen. De som intervjuats inför REA-konferensen får en kopia av protokollet. I dessa protokoll tas dock bort de delar som handlar om ledningsfrågor samt ekonomi. Konferensen kan vara ett möte eller en serie av möten. Sekreteraren förbereder inför konferensen genom att ta reda på bakgrunden till frågeställningen i ärendet. Sekreteraren tar även tillsammans med ordföranden fram de planer som ligger till grund för konferensen (ibid.).

En REA-konferens varar i två timmar. Strukturen för konferensen beskrivs i en manual. Konferensen inleds av ordföranden. När det finns nya deltagare görs en sammanhangsmarkering som ger information om vad konferensen går ut på. Om det hållits tidigare konferenser görs en resumé av tidigare protokoll. Efter det berättar den ansvarige handläggaren om bakgrund och aktuell situation. Om det finns representanter från t ex skola eller behandlingspersonal, berättar de om sin kontakt med familjen. Därefter visar sekreteraren vilken planering och vilka insatser som är aktuella i ärendet. När detta är gjort är det dags för intervjuerna att läsa upp intervjun av ungdomar och föräldrar samt ge en bild av intervjusituationen. Vid vissa tillfällen har intervjuer gjorts med behandlingspersonal som inte deltar i konferensen. Det som framkommit i intervjuerna kommenteras av handläggare och andra deltagare som känner familjen. Sedan berättar handläggaren och behandlingspersonal om insatserna för familjen (Socialnämnden 2005 d).

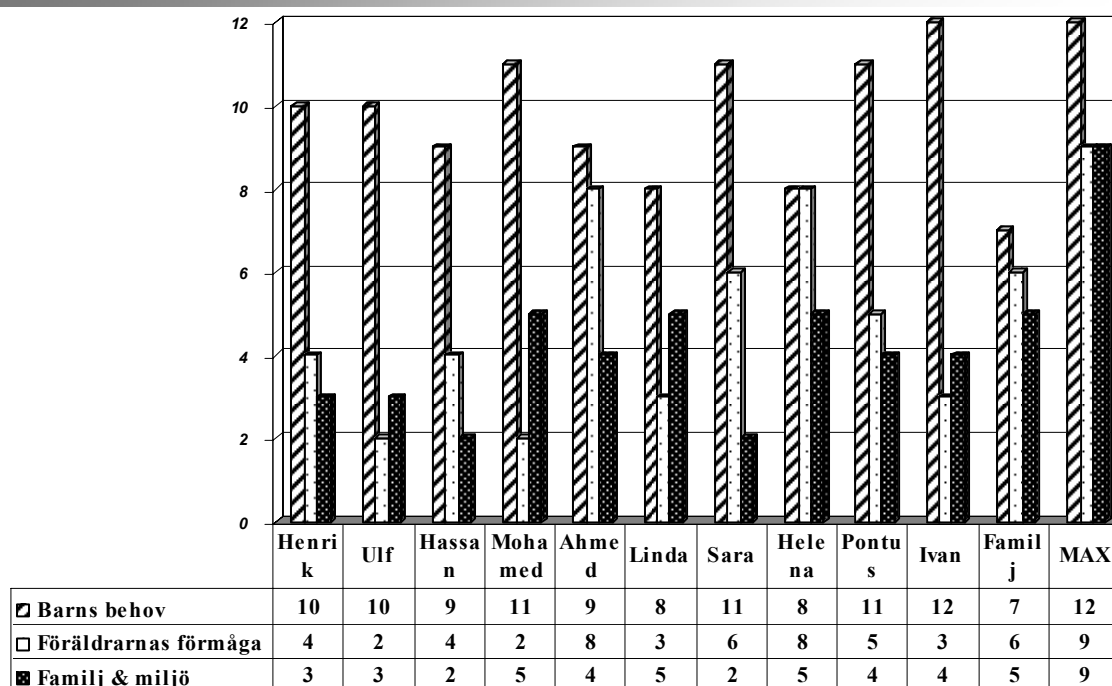
När det gäller att utvärdera resultatet av insatserna har flera metoder prövats. Just nu söker man efter former genom att använda skalfrågor med förklarande kommentarer. I intervjuerna ställs även frågor om resultatet och en jämförelse görs mellan familjens och handläggarens uppfattning. Slutligen försöker deltagarna i konferensen göra en analys och dra generella slutsatser av vad man kan ta lärdom av i just detta sammanhang. Alla deltagare förväntas delta aktivt. REA-konferensen är styrd till formen men innehållet skall vara kreativt. Efter REA-konferensen i ärendet träffas deltagarna från styrgruppen för analys och reflektion över den information som kommit fram under konferensen. Verksamhetscheferna ansvarar för att behandla konkreta frågor som behöver åtgärdas eller förändras i organisationen (ibid.).

6 Presentation av ungdomarna och REA-protokollen

Här kommer vi att presentera protokollen samt de ungdomar som protokollen handlar om. Vi har i vår uppsats undersökt dels projektplanen, resultatredovisningen av pilotprojektet, OHPeL samt alla protokoll från september år 2004 till juni 2005. För att åskådliggöra synligheten av BBIC triangeln som är en teoretisk utgångspunkt i OPHeL-projektet, har vi studerat alla områdena som finns i triangelns sidor med hjälp av en protokollguide (se bilaga 1). Vi har graderat synligheten på en skala mellan 0-3 (0=inte synligt, 1=lite synligt, 2=synligt och 3=mycket synligt). Vi har sedan räknat samman resultatet och redovisar poängen i diagrammet nedan. Vi kommer under resultatredovisning gå in på de olika områdena i triangeln närmare.

För att ge en bild av ungdomarna som figurerar i våra protokoll har vi gett dem fingerade namn samt givit en kort bakgrund om deras problematik samt de olika insatser de har. För att påvisa att deras problematik är omfattande har vi även tagit med eventuella placeringar. Vi har även för att ge en bättre bild av ungdomarna beskrivit hur de bor nu samt vem som blivit intervjuad.

Figur 5 Diagram med poäng över synligheten i triangelns sidor i protokollen

Henrik 17 år. Bor tillsammans med föräldrarna. Har varit placerad jämlikt LVU under 7 månader år 2002. Henrik och föräldrarna har avböjt att medverka i intervjuerna i dessa protokoll. Han har haft insatser jämlikt SoL, dessa har innefattat hemmaplanslösningar som kontaktperson samt insatser i skolan. Henriks problem handlar om utåtagerande beteende, relationsproblem i familjen samt skolvägran.

Ulf 19 år. Bor med en kamrat. Har varit dömd till fängelse som är avtjänat, vård inom socialtjänsten samt övervakning. Har varit omhändertagen jämlikt LVU år 2003, hur länge är oklart. Intervju med moder, styvfader samt Ulf. Han har insatser enligt SoL i form av kontaktperson. Ulfs problematik handlar om kriminalitet, droger samt familjeproblem.

Hassan 15 år. Bor tillsammans med föräldrarna. Han har tidigare varit placerad jämlikt LVU som upphörde 2004. Hassans föräldrar har utländskt ursprung. Intervju med moder samt Hassan. Han har idag endast kontakt med socialtjänsten genom regelbundna utvärderingsmöten. Hassans problematik handlar om kriminalitet, relationsproblem i familjen, uppförandeproblem samt inlärningsproblem i skolan.

Mohamed 21 år. Bor på ett ungdomsboende jämlikt SoL. Han har varit omhändertagen jämlikt LVU som upphörde 2004. Mohameds föräldrar har utländsk bakgrund. Intervju med moder samt Mohamed. Han har regelbundna möten med personalen på ungdomsboendet. Hans problematik handlar om missbruk, psykiska problem samt våldsamt beteende.

Ahmed 16 år. Bor tillsammans med mamma men under LVU. Pappan verkar vara väldigt involverad i familjen även då de inte lever tillsammans. Ahmed har varit placerad på SiS institution under ett par veckor våren 2003. Föräldrarna har utländsk härkomst. Intervju med föräldrarna samt Ahmed. Ahmed har insatser i form av kontaktperson samt stöd i skolan, det är oklart om dessa är insatser jämlikt SoL eller LVU. Ahmeds problematik handlar om kriminalitet, stora svårigheter i samspel med andra människor, familjeproblem samt svårigheter att fungera i skolan.

Linda 14år. Bor tillsammans med sina föräldrar, efter att hon varit placerad på ett antal olika ställen jämlikt LVU. Intervju med föräldrarna samt Linda. Hon har insatser som innefattar kontaktfamilj, samtalsstöd, personlig assistent i skolan. Lindas problematik handlar om relationsproblem i familjen, misstankar om missbruksproblem samt svårigheter i skolan.

Sara 19 år. Bor med sin mamma och mammans sambo. Sara är adopterad. Bott på HVB-hem mellan år 2000 och 2003. Intervju med modern samt Sara. Hon har insatser i form av kontaktperson, kontaktfamilj samt socialt stöd i samband med skolgång. Hennes problematik handlar om neuropsykiatrisk diagnos, anknytningstörning, relationsproblematik samt svårigheter i skolan.

Helena 20 år. Bor idag hos sin pappa på annan ort. Helena har tidigare haft missbruksproblem, men är nu drogfri sedan ett par månader eftersom hon väntar barn. Har tidigare haft insatser jämlikt SoL som boende och praktikplatser. Intervju med fader samt Helena. Hon har idag inga insatser förutom stödsamtal med socialsekreterare. Helenas problematik handlar om missbruk, våldsamma relationer samt bostadslöshet.

Pontus 23 år. Han har haft insatser jämlikt SoL bland annat med boende och behandling. Bor i egen lägenhet idag. Har kontakt med frivården. Pontus pappa har en missbrukarbakgrund. Intervju med moder samt killen. Han har för närvarande inga insatser förutom samtalskontakt

med socialsekreterare samt bostad genom bostadsocialprogrammet Pontus problematik handlar om missbruk, bostadslöshet, kriminalitet samt destruktivt beteende.

Ivan 22 år, bor för närvarande på behandlingshem jämlikt SoL. Har tidigare varit på behandlingshem samt bostadslös. Har utrikesfödda föräldrar. Fadern bor inte i Sverige. Intervju med moder samt Ivan. Han har idag insatser i form av sin behandling. Ivans problematik handlar om missbruk, kriminalitet, relationsproblem samt bostadslöshet.

Familj bestående av mamma **Susanne** (ålder okänd) och pappa **Jimmy** (ålder okänd) samt deras 7månaders baby **Linnea**. Paret har under sin barndom varit föremål för socialtjänstens insatser under många år. Paret har under kvinnas graviditet fått subutex, för att komma ifrån sitt missbruk. Både vuxenheten samt barn- och familjenheten är inkopplad samtidigt. Detta protokoll skiljer sig från de övriga då det har ett annat fokus eftersom det även handlar om parets barn. Detta faktum återspeglar sig mycket i alla områdena eftersom man ser till 3 personers behov och så vidare. Intervju med Susanne och Jimmy, ingen av deras föräldrar är intervjuade. Familjen har insatser i form av en lägenhet genom bostadsocialprogrammet. Parets problematik handlar om missbruk.

7 Resultatredovisning och Analys

7.1 Vad från BBIC återfinns i OHPeL?

Vi kommer att presentera vad vi funnit av BBIC i OHPeL då det gäller triangelns synlighet inom de tre blocken. Dessa är barnets behov, föräldrarnas förmåga samt familj och miljö. För att få en djupare inblick i hur ungdomarnas poäng, inom de olika blocken samt områdena ser ut, hänvisar vi till bilaga 2 och bilaga 3 där detta finns dokumenterat i individuella tabeller. Vidare kommer vi att gå igenom andra delar där vi kan se att BBIC återfinns i OHPeL, såsom utvärderingsmöten, ungdomars och andras upplevelse av bemötande från socialtjänsten samt övriga inblandade i ungdomens ärende. Vi kommer även att gå igenom de dokument som finns från BBIC som kan likställas med de dokument som idag används i OHPeL-sammanhang. I avsnitt 7.2 tas det upp vilka grundtankar i BBIC som återfinns i OHPeL.

7.1.1 Blocket Barnets behov

Inom området hälsa återfinns endast två ungdomars protokoll där området är mycket synligt. Dessa är Ivans och Familjens protokoll. Ivans protokoll var det enda som tog upp fysisk hälsa. I Mohameds protokoll hittar vi att han är i behov av tandvård. Överlag inom detta område, hälsa, återfinns missbruk, psykisk ohälsa samt neuropsykiatriska diagnoser, men det nämns endast att ungdomarna har dessa problem.

Inom området utbildning återfinns mycket höga poäng i protokollen, i nio av de elva ungdomarnas protokoll är synligheten av området mycket stor, endast i familjens protokoll återfinns ingen synlighet, då fokus ligger på barnet i det protokollet. I Helenas protokoll är området lite synligt då det endast står nämnt namnet på en skola eller utbildning. Överlag i ungdomarnas protokoll är området mycket synligt på alla punkter. Protokollen tar frekvent upp punkter som ungdomarnas skolprestationer, skolsituation, närvaro, vuxenstöd. Protokollen som gäller de äldre ungdomarna tar även upp arbets- och praktiksituation. I en del av protokollen tas fritidsintresse upp.

Inom området personlig utveckling är det mycket synligt i alla protokollen, förutom i Lindas protokoll där området endast är synligt. I alla protokollen finns mycket tydliga beskrivningar av ungdomarna och deras personliga utveckling, det framgår även att detta är beskrivet i de flesta behandlings- samt vårdplaner som finns för ungdomarna. Frekventa begrepp som tas upp i protokollen är mognad, temperament, självförtroende samt kriminalitet.

Inom området familj och sociala relationer återfinns höga poäng överlag. I åtta av de elva ungdomarnas protokoll är området mycket synligt endast i Ulfs och Lindas protokoll återfinns området synligt. I Familjens protokoll är synligheten liten då det endast nämns att familjen efter barnets födelse och drogfrihet har fått sitt ursprungliga nätverk tillbaka. Frekventa begrepp inom detta område är relationer inom familjen, samt andra relationer som till kontaktpersoner och vänner. I detta område tas även anknytningsteorin upp, då Sara som är adopterad har anknytningsproblem. Vad som frekvent förekommer i protokollen är ungdomarnas anknytning till kontaktpersoner samt socialsekreterare. Ungdomarna får förtroende för dessa personer och beskriver i intervjun som ligger till grund för protokollen att förtroendet de känner har uppstått då kontaktpersonerna och socialsekreterarna inte givit upp även om ungdomarna hade förväntat sig det. Anknytningsteorin visar att det finns möjlighet

till förändring genom att skapa nya, friska anknytningar i vuxenlivet. Kontaktpersoner och socialsekreterare blir personer som ungdomarna kan skapa dessa nya anknytningar till.

7.1.2 Blocket föräldrarnas förmåga

Inom området grundläggande omsorg och säkerhetsaspekter återfinns fyra protokoll där det inte är synligt. I Helenas och familjens protokoll är det mycket synligt. I Helenas protokoll nämns alla punkter som ingår i området, som brister hos föräldrarna samt som mål i behandlingsplanen. I familjens protokoll fokuserar man på parets föräldraförmåga som är mycket synligt inom detta område, inklusive säkerhetsaspekten gentemot barnet. I de fyra protokoll som fått resultatet lite synligt är endast säkerhetsaspekten synlig.

Inom området känslomässig värme och stimulans återfanns endast två protokoll med ingen synlighet i området, dessa ungdomar var Linda och Ivan. I två protokoll var området mycket synligt, dessa ungdomar var Ahmed, där man tydligt såg i protokollet att det fanns med runt hur föräldrarna skulle bemöta honom, samt Helena där alla punkter var synliga i protokollen då fokus låg runt föräldrarnas brister inom detta område. Även Helenas behov av föräldrarnas förmåga nämndes.

Inom området vägledning, gränssättning och stabilitet återfanns inget protokoll där området inte var synligt. I Ahmeds protokoll var området mycket synligt då det fanns brister inom alla punkter inom området hos hans föräldrar. Även i Saras protokoll återfanns mycket synlighet inom området då det i protokollen framkom att Saras mamma arbetat med dessa punkter. Frekvent förekommande i protokollen under detta område är brister i föräldraförmågan, detta är dock ofta tillgodosett genom insatser för ungdomarna. Trygghet och gränser tas upp i de flesta protokollen.

7.1.3 Blocket familj och miljö

Inom området familjens bakgrund och nätverk återfinns inget protokoll där området inte är synligt. I två av protokollen är området mycket synligt, ungdomarna i dessa protokoll är Helena och Familjen. I Helenas protokoll beskrivs både hennes och hennes föräldrars bakgrund mycket tydligt, även familjens nätverk. Kopplingar mellan bakgrund och Helenas nuvarande situation är tydliga i protokollet. I familjens protokoll beskrivs mammans och

mammans familjebakgrund samt nätverk ingående. Runt pappan och hans familj återfinns inget. Då det gäller de protokoll där området är lite synligt tas i de flesta fall upp att ungdomen har fått en kontaktperson och att denna har kommit att ingå som en viktig del i familjens och ungdomens nätverk. I de protokoll där området är synligt tas det upp hur familjens bakgrund har sett ut, samt i vissa fall även förändringar som skett inom familjen över tid.

Inom området boende, arbete och ekonomi återfinns tre protokoll där området inte är synligt, här återfinns även tre protokoll där området är mycket synligt, dessa protokoll rör ungdomarna Mohamed, Pontus samt Linda. Mohameds och Pontus protokoll tar upp alla punkter inom detta område, protokollen rör dock deras egen situation, inget från föräldrarnas tas upp. I Lindas protokoll framkommer det tydligt hur familjen bor, arbetslöshet i familjen samt deras ekonomiska situation, det framgår även hur detta kan komma att påverka Linda. Överlag förekommer i alla protokollen hur ungdomarna bor.

Inom området socialintegrering och resurser i omgivningen återfinns åtta protokoll där området inte är synligt. De protokoll där området är lite synligt rör Hassan och Mohamed. Här tas det upp i protokollen hur familjen är integrerad i det svenska samhället. I Ahmeds protokoll är området synligt, då det även tar upp att han nyttjar resurser i omgivningen i form av fritidsgård.

7.1.4 Övriga områden där det är synligt att BBIC återfinns i OHPeL

På ett utvärderingsmöte inom BBIC, som alltid följer en viss struktur, fokuseras det på barnet. På en REA-konferens fokuseras det på att utvärdera resultatet av insatserna för en särskilt utvald ungdom; även detta möte följer en förutbestämd struktur. En ordförande håller i båda mötena. I BBIC finns dock kravet att denna ordförande inte får ha ärendeansvar i ärendet som tas upp på mötet. Innan ett utvärderingsmöte har socialsekreteraren genom olika formulär införskaffat information om barnets situation. Inför en REA-konferens har intervjuer genomförts för att få den unges samt dennes föräldrars syn på hur insatserna har utfallit.

På ett utvärderingsmöte inom BBIC tas det upp om barnet har fått de insatser som det tidigare har beslutats om. På en REA-konferens tas resultatet av insatserna upp för att kunna föra generell kunskap upp till ledningsgruppen i organisationen, men kan även användas i det

individuella ärendet. Till grund för både utvärderingsmötet samt REA-konferensen ligger vård- och behandlingsplan för barnet/ungdomen. I båda fallen förs protokoll. Efter det första utvärderingsmötet återkommer mötet med sex månaders intervall. REA-konferenserna hålls med sex månaders intervall. Barnets/ungdomens önskan och upplevelse är i båda fallen viktiga punkter i det att barnet själv måste vara med på utvärderingsmötet och att ungdomarna inför en REA-konferens alltid i den mån det önskar får en möjlighet att uttrycka sin åsikt samt framföra önskemål som rör deras insatser genom intervjun.

7.2 Vad har hänt med BBIC:s grundtankar när de kommit i detta nya sammanhang (OHPeL)?

Grundtankarna i BBIC är att ge barn och unga, som är föremål för utredning, inom socialtjänsten samma livschanser som de barn som inte är föremål för utredningar i samhället. Målet är att genom att ha ett enhetligt system för utredning, planering och uppföljning möjliggöra detta. Vi kommer i denna fråga att jämföra vad grundtankarna (målet) för OHPeL är, samt se vilka likheter vi kan hitta, i jämförelse med BBIC:s grundtankar, då vi utgår ifrån våra protokoll. På så sätt kan vi se vad som finns kvar av BBIC:s grundtankar i detta nya OHPeL-sammanhang.

Delaktighet för barnen samt deras föräldrar är en viktig del i BBIC:s grundtankar, inför en REA-konferens inom OHPeL intervjuas den unge samt dennes föräldrar. I intervjun ställs frågor som hur dessa uppfattat saker som utredningen, bemötande, delaktighet, insatserna, resultat, samarbete med andra och vad som kunde göras bättre. Vidare ställs frågor som vad som hänt sedan den förra intervjun, kontakten med socialsekreteraren samt vad de intervjuade tror kommer att förändras för dem själva under näst kommande sex månader. Under intervjun får de intervjuade skatta på en skala mellan 0 och 10 hur de uppfattat de olika områdena som man tagit upp i intervjun. Konferensdeltagarna läger sedan fokus på vad den unge samt dennes föräldrar uppgett i intervjun samt hur de skattat de olika delarna, då man går vidare i konferensen.

En annan viktig grundtanke i BBIC är att man skall verka för samförstånd runt den unge mellan föräldrar, nätverk, vårdgivare och professionella. Det är synligt att alla instanser avhörs då det gäller den unge i OHPeL: s REA-konferenser. Föräldrarna och den unge kommer till tals genom intervjuer. Då konferensen är slut skriver sekreteraren ut ett protokoll

som återspeglar vad som avhandlats under mötet och föräldrarna och den unge som intervjuas får ta del av det. Ungdomarna och deras föräldrar får dock inte ta del av ledningsfrågor samt ekonomi som tas upp i protokollet.

Vidare är en av grundtankarna i BBIC att det på ett tydligt sätt skall finnas ett samförstånd om vem som är ansvarig för vad beträffande den unge. Detta kommer tydligt fram även i OHPeL-protokollen genom att alla som kommer i kontakt med den unge är delaktig i konferensen på ett eller annat sätt. Det står tydligt i protokollen vem som gör vad, samt vem som har ansvar för de olika insatserna i den unges liv. Det framkommer även i vissa fall även vem som är ansvarig eller har varit ansvarig för föräldrarnas insatser.

Man kan även se att syftet som BBIC har ställt upp då det gäller att skapa en tydlig struktur och systematik i arbetet med att identifiera den unges behov av handläggning samt insatser för att dokumentera dessa, kan vissa paralleller dras till OHPeL-projektet, då man genom detta projekt vill se hur utfallet av insatser blir. Man kan på detta sätt enkelt följa upp insatsernas effektivitet inom OHPeL, det talas då om ”nyttan”. Även handläggningen av ärendet går noggrant igenom på OHPeL-konferenserna eftersom det även här kan finnas orsaker till ärendets utfall.

Den sista aspekten inom BBIC:s grundtankar handlar om att genomföra arbetet runt barnen med ökad kvalitet samt rättsäkerhet för att ge barnen och föräldrarna större insyn i socialtjänstens arbete. Inom OHPeL-projektet syns det att det finns en klar tanke att förbättra kvaliteten i arbetet med OHPeL: s målgrupp då det är ett av OHPeL: s syfte med projektet. Vidare framkommer det att genom att ge de som blir intervjuade inför en REA-konferens en kopia av protokollet i efterhand, ökar insynen i socialtjänstens arbete. Runt dessa protokoll finns dock en mycket hög sekretess för att skydda ungdomarna. Vad som dock inte nämns i något sammanhang är rättsäkerheten i arbetet runt OHPeL: s målgrupp.

7.3 Den utvecklingsekologiska teorin, finns den kvar i OHPeL?

Hela OHPeL-projektet kan ses i ett utvecklingsekologiskt sammanhang. På makronivå har man gjort det politiska beslutet att ratificera och implementera barnkonventionen i det svenska systemet. Socialtjänstens lagstiftning ändras och större fokus sätts på barnet. Detta påverkar strukturerna på exonivån. BBIC är en modell som börjar användas i Helsingborgs

stad för att höja kvaliteten i det sociala arbetet med barn och deras familjer. I Helsingborg startar man även OHPeL-projektet för att utvärdera och höja kvaliteten i de insatser som innefattas i Omfattande HemmaPlansLösningar. På mesonivån har man REA-konferenserna som är en av projektets metoder för utvärdering av arbetet runt klienterna. Här träffas olika representanter som arbetar med ungdomarna och deras familjer till exempel socialsekreterare från barn och ungdomsenheten, vuxenenheten, försörjningsenheten, representanter från skolan samt hälso- och sjukvården. Slutligen finns ungdomen med familj och närmaste nätverk på mikronivån, och det är dem som OHPeL-projektet vill gynna genom att utvärdera och förbättra insatser.

Genom att använda teoretiska modeller och begrepp kan vi förstå gränser och utrymmen för ungdomens möjligheter till medbestämmande och delaktighet, i det här fallet inom socialtjänsten. Ett av OHPeL-projektets syften är att öka ungdomens delaktighet i insatserna. Med den utvecklingsekologiska modellen ser man komplexiteten i samhällssystemet och hur de olika nivåerna påverkar ungdomen direkt och indirekt. Insatserna påverkas också av samspelet mellan/inom de olika nivåerna. Den utvecklingsekologiska modellen ger ett verktyg för att förstå vad som händer i mötet mellan ungdomar och vuxna, samt faktorer som påverkar villkoren för ungdomens delaktighet och medbestämmande.

Vid granskning av protokollen från REA-konferenserna inom OHPeL är det tydligt att den utvecklingsekologiska teorin finns kvar. Tydligt är att man använt mycket av BBIC:s triangel och utifrån den arbetar man mycket med samspelet mellan olika aktörer som Bronfenbrenner beskriver i sin modell, främst på exo-, mikro och mesonivå. På mikronivå tar protokollen upp samspelet inom familjen och med familjens närmaste nätverk. På mesonivå tar protokollen till exempel upp samspelet mellan den unge och aktörer inom skolan, socialtjänsten och eventuell behandlingspersonal. Relationen och samspelet mellan familjen och socialsekreteraren har en central roll. Här undersöks även samspelet med kamrater och fritidsmiljön.

Modellen med REA-konferenserna, som används i OHPeL-projektet, kan också ses ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv. Själva konferenserna är ett mesosystem där representanter från exonivån träffas och skapar ett samarbete. Representanterna på exonivån kan till exempel vara socialsekreterare från, Vuxenenheten, Ungdom och Familjeenheten, Försörjningsenheten, representanter från skolan, chefer inom verksamheten samt politiker på

lokal nivå. Detta samarbete på mesonivå kommer i sin tur påverka ungdomen och dens familj på mikronivån.

7.4 Kan man säga att OHPeL är en vidareutveckling av BBIC, en förvanskning eller något helt annat?

I vår undersökning har vi inte funnit tillräckligt med underlag för att på ett heltäckande sätt kunna besvara denna fråga. Vi har försökt att belysa de delar där OHPeL har ett annat fokus än vad BBIC har.

Det syns tydligt att OHPeL-projektet använt BBIC som en teoretisk utgångspunkt. Det finns mycket av BBIC:s triangel i REA-protokollen samt likheter mellan OHPeL:s REA-konferenser och BBIC:s utvärderingsmöten. Dessa likheter har behandlats närmare i kapitel 7.1. Det finns även skillnader mellan de två projekten vilka vi kommer att behandla nedan.

I OHPeL-projektet har man en ekonomisk aspekt i sitt syfte. En del av syftet är att hitta former för utveckling av verksamheten för att kunna skapa bättre och mer kostnadseffektiva tjänster för målgruppen. BBIC-projektet saknar denna ekonomiska aspekt i sitt syfte.

Både OHPeL och BBIC vill mäta resultatet av insatser men OHPeL har gått ett steg längre eftersom man söker en orsaksförklaring. I OHPeL söker man svaret på vad som ligger bakom resultaten, vilka faktorer som lett till det positiva och/eller negativa resultatet. Det som kommer fram i REA-konferanserna analyseras sedan och det som bedöms vara generaliserbara kunskaper skall återföras till organisationen.

7.5 Sammanfattning

Vårt syfte med studien har varit att jämföra två utvärderingsmetoder/utvärderingsmetoder (BBIC-OHPeL) avseende teoretisk förankring och arbetsgång. Våra frågeställningar var: Vad från BBIC återfinns i OHPeL? Vad har hänt med BBIC:s grundtankar när de kommit i detta nya sammanhang (OHPeL)? Den utvecklingsekologiska teorin i vad mån finns den kvar? Kan man säga att OHPeL är en vidareutveckling, förvanskning eller helt enkelt något helt annat än BBIC? Resultaten som följer har behandlats i vår resultatredovisning och analys.

Vid granskning av protokollen från REA-konferenserna inom OHPeL-projektet fann vi att de olika blocken i BBIC-triangeln var synliga. Alla triangeln:s sidor var synliga men olika tydligt. Barns behov är det block som syntes tydligast i protokollen. Resultaten varierade dock mellan de olika områdena inom blocket. Här följer en del exempel på denna variation. Området hälsa var mindre synligt än de andra områdena. Här togs det mest upp saker som rör ungdomarnas missbruksproblematik samt psykisk ohälsa. Det framkom väldigt lite om den fysiska hälsan i övrigt. Området utbildning var mycket synligt då det hos samtliga ungdomar togs upp mycket kring skolsituationen, närvaro, vuxenstöd och prestationer.

Blocken föräldrarnas förmåga samt familj och miljö var mindre synliga i protokollen från REA-konferenserna. Resultaten varierade också mycket mellan ungdomarna inom områdena. Här följer några exempel på våra resultat. Området grundläggande omsorg och säkerhetsaspekter var endast lite synligt överlag. Synligast var frågor kring säkerhetsaspekter medan grundläggande omsorg var mindre synligt. Vägledning, gränssättning och stabilitet var mer synligt främst inom området gränssättning. Här togs mest upp saker som rörde föräldrarnas förmåga att sätta gränser för ungdomarna. Området social integrering inom blocket familj och miljö syntes väldigt lite. I åtta av protokollen var det inte synligt alls. I de protokoll där det var synligt hade ungdomarna invandrarbakgrund och det togs upp saker som rörde familjens kulturella bakgrund och integrering.

Vi fann även likheter mellan utvärderingsmötena inom BBIC och REA-konferenserna inom OHPeL-projektet. Båda hade ett liknande upplägg och struktur. Det fanns också likheter i förberedelserna inför mötena/konferenserna. På ett utvärderingsmöte tas det upp om barnet har fått de insatser som det tidigare har beslutats om. På en REA-konferens tas resultatet av insatserna upp för att kunna föra generell kunskap upp till ledningsgruppen i organisationen. Barnets/ungdomens önskan och upplevelse är i båda fallen viktiga punkter i det att barnet själv måste vara med på utvärderingsmötet och att ungdomarna inför en REA-konferens alltid i den mån det önskar får en möjlighet att uttrycka sin åsikt samt framföra önskemål som rör deras insatser genom intervjun.

Då det gäller frågan om vad som hänt med BBIC:s grundtankar i detta nya sammanhang fann vi att alla BBIC:s grundtankar återfanns utom en, rättssäkerhetsaspekten. I OHPeL-projektet ökar man insynen i socialtjänstens arbete genom att ge de som blir intervjuade inför en REA-

konferens en kopia av protokollet i efterhand. Vad som dock inte nämns i något sammanhang är rättsäkerheten i arbetet runt OHPeL: s målgrupp.

Vi fann att den utvecklingsekologiska teorin finns kvar i OHPeL-projektet dels genom att se hela projektets tillkomst ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv utifrån Bronfenbrenners modell och dels genom att den utvecklingsekologiska teorin även finns inom OHPeL-projektet då det bygger mycket på samspel mellan aktörerna på exonivå som i sin tur bildar ett mesosystem.

På frågan om OHPeL är en vidareutveckling, förvanskning eller något helt annat än BBIC kom vi fram till att det fanns en del skillnader mellan projekten. En skillnad är att OHPeL har en ekonomisk aspekt i sitt syfte vilket saknas helt i BBIC. Det framkom även att BBIC vill mäta resultatet av insatser men att OHPeL har gått ett steg längre eftersom man söker en orsaksförklaring. I OHPeL söker man svaret på vad som orsakat resultaten, vilka faktorer som lett till det positiva och/eller negativa resultatet. Det som kommer fram i REA-konferenserna analyseras sedan och det som bedöms vara generaliserbara kunskaper skall återföras till organisationen. Vi kom dock fram till att vår undersökning inte är ett tillräckligt omfattande underlag för att kunna besvara frågan på ett tillfredsställande sätt.

8 Slutdiskussion

Vi finner att inom det som vi valt att kalla blocket *barns behov* är synligheten tydlig, det område som skiljer sig är hälsa. Vi ställer oss frågande till att detta område har lägst synlighet. Anledningar till detta kan vara att ungdomarna är fysiskt friska, att det inte funnits behov av att utreda deras fysiska hälsa då deras problematik i övrigt har varit omfattande eller att detta är utrett i utredningen som ligger till grund för insatserna. Mycket har tagits upp runt missbruk, psykisk ohälsa samt neuropsykiatriska diagnoser. Vi har resonerat kring varför inte till exempel rökning tas upp i protokollen. Är detta något som glömts bort på grund av annan omfattande problematik?

Vi blev överraskade av att även de äldre ungdomarnas protokoll hade hög synlighet inom blocket *barns behov*, då vår förförståelse var att detta skulle vara mindre synligt eftersom dessa ungdomar tillhör vuxenheten. Anledningen till att det i de äldre ungdomarnas

protokoll var mer synligt kan vara utformningen av intervjuguiden OHPeL-projektet använder. Det kan även bero på att man har liknande rubriker i utredningarna inom de olika enheterna inom socialtjänsten.

Inom blocket *föräldrarnas förmåga* ser vi att många områden har relativt låg synlighet. Detta kan bero på målgruppens ålder, då de kanske inte längre är så beroende av föräldrarnas förmåga att ta hand om dem. Det material vi har runt detta område som det är beskrivet i BBIC tar inte upp många relevanta punkter för denna åldersgrupp, utan fokuserar på yngre barn. BBIC material kommer inom en snar framtid publiceras på Socialstyrelsens hemsida. Detta material kommer att bland annat innefatta fördjupningsfrågor som rör åldersgruppen över 15 år. Våra resultat skulle kanske se annorlunda ut om vi hade haft tillgång till detta material, då OHPeL:s målgrupp är ungdomar mellan 16 till 25 år.

Inom blocket *familj och miljö* hade vi väntat oss högre synlighet av BBIC, då detta område kan förklara hur och varför ungdomarnas problematik är så omfattande i dagsläget. Familj och nätverk är viktiga delar, anser vi, och då synligheten inom området familj och sociala relationer i det första blocket var höga menar vi att det borde spegla sig i blocket *familj och miljö*. En av anledningarna till detta kan vara att en del av ungdomarna är äldre och har flyttat ifrån sin familj. En annan anledning kan vara att relationerna är så förstörda på grund av den omfattande problematiken ungdomarna har.

Vi kan se att BBIC:s grundtankar angående barns och föräldrars delaktighet syns tydligt i OHPeL. En anledning till detta kan vara att man inom socialtjänsten alltid har SoL att arbeta efter, där delaktighet för barn tas upp. Vi menar därför att denna grundtanke finns kvar och är viktig i OHPeL. Grundtanken om samförstånd runt den unge samt vem som är ansvarig för insatserna i BBIC är kvar, och är även den en mycket viktig del i OHPeL. Anledningen till att denna finns kvar i OHPeL kan vara att det på detta sätt kan minska kostnaderna för insatserna för den unge. En annan anledning kan vara att det eliminerar risken för att insatsen inte utförs från flera håll runt samma problematik. Vi kan se att det finns ett holistiskt synsätt på barnen i BBIC, detta återfinns även i OHPeL.

Vi finner det anmärkningsvärt att en av de viktigare grundtankarna i BBIC inte återfinns OHPeL, nämligen rättsäkerhet för den unge. Grundtanken om rättsäkerhet finns inte upptaget eller formulerat någonstans i de dokument vi erhållit och studerat angående OHPeL. Vad som

tas upp är sekretessen runt protokollen, för att skydda ungdomarnas identitet. Vi funderar på om rättsäkerhet tas för givet i OHPeL-projektet och att man då kanske inte sett något behov av att formulera detta, eller om det helt enkelt fallit bort.

Målgruppen inom OHPeL är ungdomar med omfattande problematik. Denna problematik kan utifrån den utvecklingsekologiska teorin till stor del förklaras med att samspelet inom och mellan de olika nivåerna eventuellt inte fungerar fullt ut. OHPeL-projektet ger en möjlighet att utvärdera insatser som skall underlätta samspelet inom framför allt mikro- och mesonivå. Detta anser vi är bra, då man genom OHPeL-projektet även kan förändra den unges liv genom att påverka även på exonivån och i framtiden kanske även på makronivån. Vi tänker att den kunskap som kan komma ur projektet kan bli så omfattande att det till exempel resulterar i ny lagstiftning i framtiden.

I frågan om OHPeL är en vidareutveckling, förvanskning eller något helt annat än BBIC har vi delade uppfattningar, vilket tyder på att man kan tolka skillnader och likheter inom de båda projekten på olika sätt. Vi skriver därför om de uppfattningar vi har.

Det finns alltså både likheter och skillnader mellan OHPeL och BBIC. OHPeL-projektet har använt delar av BBIC som varit relevanta för just detta projekt. OHPeL är något helt annat än BBIC, ett fristående projekt med i vissa fall liknande syfte som BBIC, och som har använt sig av en del av BBIC:s metoder.

Ett annat sätt att se det kan vara att OHPeL är en vidareutveckling av BBIC. De kunskaper som kommer fram under REA-konferenserna hade kanske varit bra att ta del av i BBIC. Kanske kommer det i framtiden finnas kunskap runt ett visst fenomen som tagits fram i OHPeL, som kan komma att användas i BBIC.

Vi menar att vår studie visar på att BBIC har haft en stor genomslagskraft i Helsingborgs kommun i det att man tagit mycket av grundtankarna i BBIC och använt sig av dessa i OHPeL-projektet. BBIC:s material i sin helhet kommer att inom en snar framtid att offentliggöras på Socialstyrelsens hemsida, vilket kan komma att medföra att fler kommuner kommer att använda sig av BBIC. OHPeL-projektet har utvärderats av forskare på Socialhögskolan och kan eventuellt komma att användas i andra kommuner i framtiden om det visar sig att utfallen

i projekten är positiva. Vår studie visar även att det är möjligt att använda sig av BBIC även i andra sammanhang än vad som kan vara tänkt från början.

Vår studie har givit oss en fördjupad kunskap om de två projekten vi undersökt. Vi har under studiens gång samlat in material om de två projekten, vilket visade sig svårare än vad vi trott, det fanns inget samlat material som gav en helhetsbild i något av projekten. Vi har i vårt material försökt sammanfatta de olika projektens innehåll på ett lättöverskådligt sätt.

Då vi har haft som syfte att genomföra en explorativ undersökning för att jämföra BBIC och OHPeL-projektet har vi varit medvetna om att det inte funnits något publicerat material kring OHPeL-projektet. Detta har lett till att vi använt oss av REA-konferensernas protokoll som våra grundläggande dokument, trots att vi varit medvetna om den problematik som finns runt att använda material som är tolkade och författade av någon annan. Vi är medvetna om att detta medför att vår analys av protokollen är ännu en tolkning. Vi har även använt oss av annat material som intervjuguider, projektplan som finns författat runt OHPeL-projektet.

När vi påbörjade vår studie var vi mycket positivt inställda till OHPeL-projektet, då vi tyckte att det var ett bra sätt att utvärdera och skapa bättre och mer effektiva insatser för målgruppen. Vi har försökt hålla oss objektiva till OHPeL-projektet och anser att vi lyckats med detta då vi presenterat våra resultat. Nu när studien är avslutad inser vi att vår positiva inställning till OHPeL-projektet förstärkts, då vi menar att vi kan se att utvärderingsmetoder av detta slag gynnar ungdomar med svår problematik då kunskapen runt insatser som har ett positivt utfall uppmärksammas samt återförs till högre instanser. Vår jämförelse mellan projekten (BBIC-OHPeL) visar att OHPeL till viss del kunnat dra lärdom från BBIC:s grundtankar och arbetssätt för att tillämpa denna kunskap i sitt utvärderingsprojekt som även innefattar en ekonomisk aspekt. Då statistiken visar att ungdomsproblematiken ökar anser vi att projekt av detta slag som vi i vår studie beskrivit är ovärderliga för att på sikt komma tillrätta med ökningen av ungdomsproblematiken. Forskning inom detta område är viktigt då det är ungdomarna som skall ta över i framtiden.

KÄLLFÖRTECKNING

- Andersson, G. (2002). "Utvecklingsekologi och sociala problem". I: Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Denscombe, Martyn. (2000), *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Evertsson-Lundberg Lena, Henriksson Gunnel (2000) Helsingborg: Barn och ungdomsstyrelsen Norr och Söder, Helsingborgs stad.
- Halvorsen, Knut. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Hilte Mats (2001) *PM för uppsatsskrivare*. Lund: Socialhögskolan
- Lagerberg, Dagmar & Sundelin, Claes (2003) *Risk och prognos i socialt arbete med barn Forskningsmetoder och resultat* Göteborg: Förlagshuset Gothia
- Lindén, Gunilla (2002) ”psykodynamiska perspektiv på sociala problem” i Meeuwisse, A & Swärd, H. *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Merriam Sharan B (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur
- Pervin Lawrence A, John Oliver P (1997) *Personality: theory and research*. New York, NY: Wiley
- Rasmusson Bodil (2004) *Barnavårdsutredningar på nya grunder* Meddelanden från Socialhögskolan 2004:1, Lund
- Rasmusson Bodil, Hyvönen Ulf, Mellberg Lina (2004) *Utvärderingsmöten i BBIC En studie av barns delaktighet och medbestämmande*. Stockholm: KopieCenter
- Redestig, Leif & Eskilsson (2004). *Omfattande hemmaplanslösningar (OHPeL) ett pilotprojekt* Helsingborg: Socialförvaltningen
- Repstad, Pål. (1999). *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Socialnämnden, Helsingborgs stad (2004 a) *RESULTAT & ANALYS KONFERENS ”REAKONFERENS” instruktion till intervjuguiden med Ungdomar, Unga vuxna och Föräldrar*. Helsingborg: Socialförvaltningen.
- Socialnämnden, Helsingborgs stad (2004 b) *RESULTAT- OCH ANALYS ”REAKONFERENS” målgrupp OHPeL, Intervjuguide för ungdomar och unga vuxna*. Helsingborg: Socialförvaltningen
- Socialnämnden, Helsingborgs stad (2005 a) *RESULTAT- OCH ANALYS ”REAKONFERENS” målgrupp OHPeL, Intervjuguide för föräldrar/andra anhöriga*. Helsingborg: Socialförvaltningen

Socialnämnden, Helsingborgs stad (2005 b) *RESULTAT- OCH ANALYS "REA-KONFERENS" målgrupp OHPeL, Intervjuguide för ungdomar och unga vuxna. Andra och följande intervjuer.* Helsingborg: Socialförvaltningen

Socialnämnden, Helsingborgs stad (2005 c) *RESULTAT- OCH ANALYS "REA-KONFERENS" målgrupp OHPeL, Intervjuguide för föräldrar/andra anhöriga. Andra och följande konferenser.* Helsingborg: Socialförvaltningen

Socialnämnden, Helsingborgs stad (2005 d) *REA-konferenser och OHPeL* Helsingborg: Socialförvaltningen

Socialstyrelsen (2002 a) *En introduktion till Barns behov i centrum (BBIC) ett system för utredning, planering och uppföljning av barn i den sociala barnvården* Stockholm

Socialstyrelsen (2002 b) *Barns behov i centrum (BBIC) för barn som har insatser i den sociala barnvården, studiematerial del 2.* Stockholm.

Socialstyrelsens hemsida

<http://www.sos.se/Socialtj/bbic/bbicnytt.htm> (cited 20 mars 2005)

Statistiska centralbyrån (2005) *Statistisk årsbok för Sverige 2006.* Stockholm: Edita Nordstedts Tryckeri AB.

Bilaga 1

Kriterier för att analysera protokollen

Vi har delat upp triangelns sidor i block för att kunna systematisera vår intention att svara på våra frågeställningar i analysen. Dessa block är som följer nedan:

Barnets behov

- Hälsa
- Utbildning
- Personlig utveckling, innefattande känslö- och beteendemässig utveckling, socialt uppträdande, identitet samt klara sig själv.
- Familj och sociala relationer.

Föräldrarnas förmåga

- Grundläggande omsorg samt säkerhetsaspekter
- Känslomässig värme och stimulans
- Vägledning, gränssättning samt stabilitet

Familj och miljö

- Familjens bakgrund, hur familjen fungerar samt familjens nätverk
- Boende situation, arbetsituation samt familjens ekonomi
- Social integrering samt resurser i den närmaste omgivningen

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa		Grundläggande omsorg & Säkerhetsaspekter		Familjens bakgrund & nätverk	
Utbildning		Känslomässig värme & stimulans		Boende, arbete & ekonomi	
Personlig utveckling		Vägledning, gränssättning & stabilitet		Social integrering & resurser i omgivningen	
Familj & sociala relationer					

Upplägget runt protokollen:

Vi har valt att utgå från de olika blocken utifrån de elva olika fallen. Vi utgår från en skala som vi graderat som följer:

0= inte synligt i protokollet

1= lite synligt i protokollet

2= synligt i protokollet

3= mycket synligt i protokollet

Bilaga 2

Tabellerna belyser synligheten av BBIC:s behovsområden i protokollen från REA-konferenserna i OHPeL hos ungdomarna i vår undersökning.

Henrik 17 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	1	Grundläggande omsorg & Säkerhetsaspekter	0	Familjens bakgrund & nätverk	1
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	2	Boende, arbete & ekonomi	2
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	10	Totalt	4	Totalt	3

Ulf 19 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	2	Grundläggande omsorg & Säkerhetsaspekter	0	Familjens bakgrund & nätverk	1
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	1	Boende, arbete & ekonomi	2
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	1	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	2				
Totalt	10	Totalt	2	Totalt	3

Hassan 15 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	0	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	0	Familjens bakgrund & nätverk	1
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	2	Boende, arbete & ekonomi	0
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	1
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	9	Totalt	4	Totalt	2

Mohamed 21 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	2	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	0	Familjens bakgrund & nätverk	1
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	1	Boende, arbete & ekonomi	3
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	1	Social integrering & resurser i omgivningen	1
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	11	Totalt	2	Totalt	4

Ahmed 16 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	0	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	2	Familjens bakgrund & nätverk	2
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	3	Boende, arbete & ekonomi	0
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	3	Social integrering & resurser i omgivningen	2
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	9	Totalt	8	Totalt	4

Linda 14 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	1	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	1	Familjens bakgrund & nätverk	2
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	0	Boende, arbete & ekonomi	3
Personlig utveckling	2	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	2				
Totalt	8	Totalt	3	Totalt	5

Sara 19 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	2	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	1	Familjens bakgrund & nätverk	2
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	2	Boende, arbete & ekonomi	0
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	3	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	11	Totalt	6	Totalt	2

Helena 20 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	1	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	3	Familjens bakgrund & nätverk	3
Utbildning	1	Känslomässig värme & stimulans	3	Boende, arbete & ekonomi	2
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	8	Totalt	8	Totalt	5

Pontus 23 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	2	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	1	Familjens bakgrund & nätverk	1
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	2	Boende, arbete & ekonomi	3
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	11	Totalt	5	Totalt	4

Ivan 22 år

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	3	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	1	Familjens bakgrund & nätverk	2
Utbildning	3	Känslomässig värme & stimulans	0	Boende, arbete & ekonomi	2
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	3				
Totalt	12	Totalt	3	Totalt	4

Familj, Susanne ? år, Jimmy ? år samt Linnea 7 mån

Barnets behov		Föräldrarnas förmåga		Familj och miljö	
Hälsa	3	Grundläggande omsorg & säkerhetsaspekter	3	Familjens bakgrund & nätverk	3
Utbildning	0	Känslomässig värme & stimulans	1	Boende, arbete & ekonomi	2
Personlig utveckling	3	Vägledning, gränssättning & stabilitet	2	Social integrering & resurser i omgivningen	0
Familj & sociala relationer	1				
Totalt	7	Totalt	6	Totalt	5

Bilaga 3

Synligheten av BBIC:s behovsområden i protokollen från REA-konferenserna i OHPeL totalt

Ungdom	Barns behov	Föräldrarnas förmåga	Familj & miljö	Total
Henrik	10	4	3	17
Ulf	10	2	3	15
Hassan	9	4	2	15
Mohamed	11	2	5	18
Ahmed	9	8	4	21
Linda	8	3	5	16
Sara	11	6	2	19
Helena	8	8	5	21
Pontus	11	5	4	20
Ivan	12	3	4	19
Familj	7	6	5	18
MAX	12	9	9	30